

Ingeborg Dokken Kristiansen

Ung og frivillig?

En kvalitativ studie av unges motiver for deltakelse som frivillig og hvordan Ski-VM 2025 jobber med rekruttering av neste generasjon frivillige.

Masteroppgave i Idrettsvitenskap

Veileder: Arve Hjelseth

Juli 2023

Ingeborg Dokken Kristiansen

Ung og frivillig?

En kvalitativ studie av unges motiver for deltakelse som frivillig og hvordan Ski-VM 2025 jobber med rekruttering av neste generasjon frivillige.

Masteroppgave i Idrettsvitenskap
Veileder: Arve Hjelseth
Juli 2023

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap
Institutt for sosiologi og statsvitenskap

Kunnskap for en bedre verden

Sammendrag

Frivillighet er en av bærebjelkene i det norske arrangements- og organisasjonslivet. I et internasjonalt perspektiv gjøres det mye frivillig arbeid i landet vårt. Samtidig er unge i alderen 15-30 år gruppen som deltar minst i frivillighet, så her er potensialet for rekruttering stort. Et godt utgangspunkt for å rekruttere unge mennesker, er kunnskap om motivene de har for deltakelse. I denne studien har jeg derfor undersøkt hvordan unge mennesker selv vurderer, begrunner og avveier spørsmålet om deltakelse som frivillig på ulike idrettsarrangementer. De unge er en av målgruppene som organisasjonskomiteen til VM på ski i Trondheim jobber med å engasjere frem mot 2025. En av ambisjonene er å rekruttere neste generasjon frivillige. Studiens andre perspektiv er derfor å se på hvordan komiteen jobber med rekrutteringsstrategier, og i hvilken grad og på hvilken måte disse svarer til de unges motiver.

Jeg har benyttet et kvalitativt design, og gjennomført 11 semistrukturerte intervjuer. Informantene ble valgt ut strategisk. Kriteriene for det første utvalget var at de var unge mellom 18-30 år, og hadde erfaring fra å arbeide som frivillig på ulike idrettsarrangementer. Det andre utvalget besto av en nøkkelinformant som er ansatt i organisasjonskomiteen til Ski-VM, og som kunne uttale seg på vegne av komiteen angående deres planer og utfordringer når det gjelder rekruttering av unge frivillige.

Empiriske funn ble diskutert i lys av Bourdieus kapitalbegreper, og Hustinx og Lammertyns inndeling i idealtypene refleksiv og kollektiv frivillighet. Funn indikerte at unge frivillige på arrangement er opptatt av hvordan deltakelsen kan bidra til egenutvikling og å oppnå individuelle mål. De har en mer refleksiv holdning til frivillighet, og tilkjenner ofte motiver relatert til egen nytte. For mange utgjorde arbeidsmarkedsbegrunnelser, konkretisert gjennom å få erfaring, bygge CV og skaffe nettverk, en sentral del av motivasjonsgrunnlaget. Dette er naturlig og henger tett sammen med livsfasen de unge befinner seg i. Samtidig handlet ikke deltakelsen utelukkende om å tilfredsstille egeninteresse, da både uegennyttige og altruistiske forhold spilte en rolle. Generelt uttrykte de frivillige en stor idrettsinteresse, og motivene var forankret i å arbeide for verdier og aktiviteter som var viktig for dem personlig. Individualisering og endring i frivillighetens mønstre, har ført til en mer kompleks og mangfoldig motivasjonsbasis hos de frivillige. Organisasjonskomiteen for VM på ski og andre aktører, som skal rekruttere unge frivillige, må dermed forvente å møte et bredere spekter av motiver og forventninger hos potensielle frivillige.

Abstract

One of the main pillars of organized sport and event-culture, is volunteer work. While Norway has a high level of volunteer work from an international perspective, there is a certain age group markedly less involved than others, namely people between the age of 15-30. Consequently, due to low volunteer-participation, this group has a lot of potential for recruitment. In order to recruit people in this demographic, it is necessary to understand their motives for volunteering at sport events. In this study, I have therefore investigated how young people assess and justify their reason for volunteering at different sport events. The mentioned demographic is one of the target groups that the committee for The FIS Nordic World Ski Championships in Trondheim are trying to engage up until 2025. One of their ambitions is to recruit the next generation of volunteers. This study's second perspective is therefore to assess the committee's recruitment-strategies, and evaluate to which degree they respond to the mentioned demographics motives.

I have employed a qualitative design, and carried out 11 semi-structured interviews. The informants were strategically chosen. The Criteria for the first selection was that the people were between 18-30 years of age, and had experience in volunteering at different sport events. The second selection consisted of a key informant employed in the committee for the WSC, who could speak on behalf of the committee about their plans and challenges regarding the recruitment of young volunteers.

Empirical data were discussed using Bourdieus capital terms, as well as Hustinx and Lammertyns distinction between reflexive and collective volunteerism. Findings indicated that young volunteers are concerned with how their participation can enable them to achieve their individual goals, and aid in their self-development. Overall, they have a more reflexive attitude to volunteerism, and often declare motives related to self-serving interests. For many, their motivation was based on reasons related to the labour market, therein résumé-building and networking opportunities, as well as a wish to gain work-experience. This is natural, as these factors relate to the stage of life the demographic finds themselves in. However, their participation in volunteer work was not purely based on self-interest, as factors of altruism and selflessness also were significant to the participants. In general, the volunteers displayed a great interest in sport, and their motives were anchored in a wish to work for values and activities important to them personally.

In sum, individualisation and change in volunteer patterns, has led the volunteers' motivations becoming more diverse and complex. The WSC committee, as well as other actors, who seek to recruit young people, must therefore expect to encounter a broader spectrum of motives and expectations in potential volunteers.

Forord

Denne masteroppgaven markerer slutten på en flott studietid på lektorutdanninga i kroppsøving og idrettsfag ved NTNU. Prosessen med masterskrivingen har vært lærerik og spennende, men også til tider både frustrerende og ensom. På veien fra en ide til nå en ferdigstilt masteroppgave har jeg fått god hjelp og støtte av flere som jeg ønsker å rette en velfortjent takk til.

Først og fremst ønsket jeg å takke alle informantene som tok seg tid til å stille opp i dette forskningsprosjektet. Uten dere hadde det ikke blitt noen masteroppgave. Videre ønsker jeg å rette en stor takk til min veileder på NTNU, Arve Hjelseth. Du er virkelig et forbilde når det kommer til rask respons uansett tid på døgnet. Dine innspill og grundige tilbakemeldinger har vært til stor hjelp når jeg til tider har vært et eneste stort spørsmålstegn.

En takk rettes også til venner og familie for støtte gjennom hele prosessen. Når stress og frustrasjon har tatt overhånd, har dere vært oppmuntrende og tålmodige. Takk for at dere alltid har troa på meg. En ekstra takk sendes til min lillesøster og mor som har vært unnværlige støttespillere i prosessen, og som har tatt seg tid i en hektisk hverdag. Jeg er også takknemlig for den firbeinte vennen Levi, som har dratt meg med ut på lufteturer når arbeidsdagene har blitt lange.

Til sist vil jeg takk for alle opplevelser og gode minner fra fem år på NTNU. Det blir vemodig å si farvel til en studiehverdag sammen med medstudenter, som har blitt nære venner, men jeg ser også fram til å ta fatt på nye og spennende eventyr.

Ingeborg Dokken Kristiansen

Juli 2023, Vinstra

Studiens profesjonsrelevans

I yrket som kroppsøving- og idrettsfagslærer kommer jeg til å ha elever som deltar i organisert idrett eller andre aktiviteter i frivillige organisasjoner. Noen spiller kanskje på et håndballag, andre er trenere i en svømmeklubb eller en dag som foreldre på idrettsstevner. Det trengs folk til oppgaver som vaffelstekning, startnummerutdeling eller pumping av baller. Som framtidig lærer er jeg i posisjon til å gi elevene en positiv holdning til frivillig arbeid, og kjennskap til verdien av dette. Skolen skal blant annet lære elevene om «*demokratiets forutsetninger, verdier og spilleregler, og gjøre dem i stand til å delta i demokratiske prosesser*» (Kunnskapsdepartementet, 2017: 13). En av skolens oppgaver er å stimulere elevene til en aktiv hverdag og til å bli aktive medborgere. Frivilligheten kan på mange måter kalles en «skole i demokrati» (Loga, 2010 referert i Sirris, 2023: 11), og i et samfunnsperspektiv kan frivilligheten være en arena for å praktisere demokratiets spilleregler.

På en annen side, kan frivilligheten også være en fin mulighet for dem som ikke er aktive utøvere til å være en del av et felleskap og dets verdier. I læreryrket kommer du i kontakt med alle typer ungdommer, også de som ikke deltar i fritidsaktiviteter. Man har dermed muligheten til å hjelpe ungdommer med ulike utfordringer til å finne en aktivitet, som de kan ha nytte og glede av videre i livet. Deltakelse i frivillighet kan være en slik aktivitet. Regjeringen besluttet at 2022 skulle være Frivillighetens år, og bidra til økt deltakelse og mangfold. Året skulle benyttes til å hylle dugnaden, og synliggjøre verdien av frivilligheten i det norske samfunnet. Med en lektorutdanning i kroppsøving- og idrettsfag, og en masteroppgave i tematikken frivillighet, kan man bidra og være en ressurs for frivilligheten.

Innholdsfortegnelse

1.0 Innledning	1
1.1 Tidligere forskning	2
1.2 Bakgrunn	4
1.3 Problemstilling.....	5
1.4 Oppgavens struktur- en leseguide.....	6
2.0 Teoretisk bakteppe	7
2.1 Bourdieus begreper.....	7
2.1.1 Sosial kapital.....	8
2.2 Individualiseringen av samfunnet.....	9
2.3 Perspektiver på frivillighet	11
2.3.1 Kollektiv og reflektiv frivillighet	11
2.3.2 Kollektiv og reflektiv frivillighet som idealtyper.....	12
2.3.3 Idrettsarrangement- en møteplass mellom to frivillighetskulturer	13
2.4 Motiver for frivillighet.....	13
2.5 Oppsummering av teoretiske valg	15
3.0 Metode	16
3.1 Vitenskapsteoretisk vurdering og valg av metode	16
3.2 Intervjuguide og pilotintervju	17
3.3 Utvalg og rekruttering	19
3.4 Gjennomføring av intervju	21
3.5 Analyse	22
3.5.1 Transkribering	22
3.5.2 Koding og tematisering.....	22
3.6 Kvalitet i forskningen	24
3.6.1 Førforståelse og forskerrollen.....	24
3.6.2 Reliabilitet og validitet	25
3.6.3 Generalisering.....	26
3.7 Etske refleksjoner	26
4.0 Analyse og diskusjon	28
4.1 Vei inn som frivillig.....	28
4.2 Sosiale motiver	30
4.3 Arbeidsmarkedsbegrunnelser.....	33
4.3.1 Praktisk erfaring.....	33
4.3.2 CV- bygging.....	35
4.3.3 Nettverk	36
4.4 Læringsbegrunnelser	38
4.5 Verdibegrunnelser	39
4.5.1 Idrettsinteresse	39
4.5.2 Altruisme som motvekt til egoisme	42
4.6 Selvaktelsesbegrunnelser.....	44
4.7 Aldersforskjeller i motiver.....	45
4.8 Rekrutteringsstrategier Ski-VM 2025	48

5.0 Avslutning- en oppsummering av sentrale resultater og funn.....	54
5.1 Forskningens relevans og innspill til videre forskning.....	56
Referanseliste	58
Vedlegg.....	62

1.0 Innledning

Frivillighet er en av bærebjelkene i det norske arrangements- og organisasjonslivet. Mye av aktiviteten har vært, og er fortsatt basert på ubetalt frivillig innsats. I et internasjonalt perspektiv gjøres det mye frivillig arbeid i landet vårt (Wollebæk et al., 2015: 6). Mer enn halvparten av alle nordmenn over 15 år bidrar med en eller annen form for frivillighet i løpet av et år, og samlet regner man innsatsen i frivillige organisasjoner til å være 142 000 årsverk. Det tilsvarer en pengeverdi på 78 milliarder kroner (Statistisk sentralbyrå, 2020).

Idretten er en av de frivillige organisasjonene som i størst grad har nytte av innsatsen. I den siste undersøkelsen fra Frivillighet Norge (2022) oppga én av fem å ha utført frivillig arbeid i en idrettsorganisasjon det siste året. For idretten må disse tallene være gledelige ettersom det stadig snakkes om en frivillighet på retur. Samtidig er frivillighetsmønstrene i endring, blant annet som følge av det sosiologen Ulrich Beck omtaler som *individualisering* (Aakvaag, 2008: 268). Økende individualisering kommer til uttrykk i løsere bånd mellom organisasjon og den enkelte frivillige. Nordmenn deltar i frivillig arbeid, men sammenlignet med tidligere føler de seg i mindre grad forpliktet overfor én bestemt organisasjon (Wollebæk & Sivesind, 2010: 101). Motivene er i større grad relatert til egenutvikling og jakten på å realisere individuelle mål. Hustinx og Lammertyn (2003) snakker om overgangen fra en *kollektiv* til en mer *refleksiv* frivillighet.

Forskning viser at særlig unge mennesker bruker frivilligheten som en arena for egenutvikling og for å styrke egen posisjon i arbeidsmarkedet (Wollebæk et al., 2015: 98-100). Unge er en gruppe som idretten generelt jobber hardt for å beholde. Samtidig viser tall fra Frivillighet Norge (2022) at unge i alderen 15-30 år er den gruppen som deltar minst i frivillig arbeid, så her er potensialet for rekruttering stort. I så måte kan idrettsarrangement være en velegnet arena for rekruttering, siden denne typen aktiviteter i utgangspunktet kan antas å svare godt til de unges motiver. Å bidra til etablering av en frivillighetskultur blant unge ser ut til å være et viktig legitimeringsgrunnlag for å søke store idrettsarrangementer (Hanstad, 2017: 89). Når Oslo var vertskap for Ski-VM i 2011, het det at mesterskapet skulle «*fungere som en rekrutteringsarena for en ny generasjon funksjonærer*» (Hanstad, 2012: 7). Lignende ambisjoner ser man når Ski-VM igjen skal avholdes i Trondheim. Gjennom økt engasjement og interesse for skisporten, ønsker organisasjonskomiteen å bruke mesterskapet til «*å rekruttere neste generasjons frivillige*» (Trondheim 2025, u.å.-c: 13). Mesterskapet skal bidra til rekruttering og skoling av frivillige,

og unge er en av målgruppene. Det er tenkt å være en langsiktig investering for påfyll av frivillige til idretten og for å styrke arrangementskompetansen i regionen.

Et godt utgangspunkt for å rekruttere unge mennesker, er kunnskap om motivene de har for deltakelse. Potensielle frivillige som blir møtt med en forespørsel som er tilpasset deres motivasjonsgrunnlag, har større sannsynlighet for å stille som frivillige (Clary et al., 1998). Dersom man kjenner til hvilke behov og motiver de unge potensielle frivillige har for deltakelse, kan det gi nyttig informasjon i rekrutteringen, ved at strategier i større grad kan spisses. I hvilken grad aktiviteten svarer til de frivilliges motiver, har i sin tur betydning for hvorvidt de fortsetter med aktiviteten eller faller fra (Stukas et al., 2009).

I denne oppgaven undersøker jeg hva som får unge mennesker i alderen 18-30 år til å delta som frivillig på idrettsarrangementer. En kunnskap som er viktig for å rekruttere unge potensielle frivillige. I forlengelsen av dette ønsker jeg dessuten å se på hvordan organisasjonskomiteen til Ski-VM i Trondheim 2025 jobber med rekruttering, og om strategiene responderer til de unges motiver. Håpet er at masteroppgaven kan være et bidrag til mer kunnskap og en bedre forståelse av unges motiver for å delta som frivillig på idrettsarrangementer. Dette kan komme arrangører og andre aktører som skal rekruttere unge frivillige til gode, og gi en indikasjon på hva man kan vektlegge i rekrutteringsprosessen for å nå ut til potensielle frivillige.

1.1 Tidligere forskning

Frivillighet er et komplekst fagfelt, hvor ulike forskningstradisjoner har lagt vekt på ulike perspektiver og forklaringer. I oversiktsverket *Volunteers. A Social Profile* gir forfatterne Musick og Wilsons (2008) en analyse av ulike tilnærminger til og forklaringer på frivillig innsats. Hovedtyngden av forskningen er utført innenfor psykologi, hvor frivillighet forklares gjennom subjektive disposisjoner. Dette sikter til motiver og holdninger til frivillig arbeid, samt rasjonelle kost-nyttevurderinger av frivillighetens hensiktsmessighet. Menneskelig motivasjon og handling er også betinget av mer stabile kjennetegn ved individet, hvor forskere innenfor psykologien har sett på personlighetstrekk. Sosiologer har derimot rettet mer oppmerksomhet mot individets kontekst og omgivelser som rammer for handling. Det kan være livsfase, oppvekst og demografiske kjennetegn som alder, utdanning og status. Tidligere forskning viser blant annet at de frivillige ofte er personer med høyt utdanningsnivå, høy sosioøkonomisk status og med store sosiale nettverk (Verba et al., 1995: 186; Musick & Wilson, 2008: 119-139). Denne

tendensen er også funnet av forskere her hjemme (Wollebæk & Sivesind, 2010: 53). Muligens er dette et lite overraskende funn, men det er interessant å spørre seg om *hvorfor* det er tilfellet. Et mulig forhold er måten rekrutteringen skjer på. I rapporten *Betingelser for frivillig innsats - motivasjon og kontekst* antyder Wollebæk og kollegaer (2015: 14) i undertittelen at forhold ved konteksten frivilligheten foregår i, også må inngå i analysen. Motivasjon er en foranderlig størrelse, og det man forventer å få ut av frivillighet og de behov deltakelsen fyller, endrer seg i samspill med overordnede endringsprosesser i samfunnet, slik som *individualisering* (Wollebæk et al., 2015: 15-16). Ingen av de ovennevnte tilnærmingene gir alene svaret på hvorfor mennesker deltar i frivillighet, men de kan alle bidra med biter til et puslespill som samlet kan bidra til å forstå deltakelsen.

Det meste av forskningen av frivillighet på idrettsarrangementer har benyttet seg av kvantitative metoder, og har ved hjelp av spørreskjemaer forsøkt å identifisere *hvem* de frivillige er og *hvilke* motiver de har for deltakelse. Rent demografisk er hovedtendensen at de frivillige på idrettsarrangementer sammenfaller med gruppen som engasjerer seg i generell frivillighet. De er ofte personer med høy utdanning (Sand, 2012: 139; Skirstad & Hanstad, 2013) og er yrkesaktive på heltid (Downward et al., 2005; Love et al., 2011; Pauline & Pauline, 2009; Sand, 2012: 139). Frivilligstudier viser at de motivene som går igjen for å delta er: å bidra og å gi noe tilbake til samfunnet, altruisme, forbedre selvfølelse, anerkjennelse, idrettsinteresse, nærkontakt med idretten og utøvere, praktisk erfaring, CV, egenutvikling, sosial interaksjon, tilhørighet, opplevelser og at det er gøy (Downward et al., 2005; Farrell et al., 1998; Love et al., 2011; Pauline & Pauline, 2009; Sand, 2012: 149; Skirstad & Hanstad, 2013; Williams et al., 1995; Wollebæk et al., 2012).

Frivillighet og motiver for deltakelse er med andre ord et godt kartlagt forskningsfelt. Det er derimot lite forskning på *hvorfor* unge mennesker arbeider som frivillige på idrettsarrangement, og betydningen av de ulike motivene. Dette er kunnskap som er viktig for at idrettsarrangører skal kunne utvikle rekrutteringsstrategier spisset mot unge, slik som organisasjonskomiteen til VM i Trondheim 2025. På samme tid etterspør litteraturen forskning på hva som ligger bak identifiserte motiver, og hvordan de kan fungere sammen i mer komplekse former (Chacòn et al., 2010; Wollebæk et al., 2015: 163). Det trengs kvalitative studier for å få fram kompleksiteten når det gjelder motiver. Derfor har jeg valgt å gjennomføre en kvalitativ studie, for å se fenomenet fra et perspektiv som er mindre utbredt i fagfeltet.

1.2 Bakgrunn

Verdensmesterskapet i nordiske grener (Ski-VM) arrangeres hvert andre år på ulike arenaer i verden. Mesterskapet tildeles av det internasjonale skiforbundet (FIS) etter søknader fra mulige vertskapsbyer. Trondheim ble i 2020 tildelt mesterskapet, og er med det vertskap for det 55. verdensmesterskapet på ski. Det er i forbindelse med arrangementet opprettet et eget aksjeselskap (AS) som eies av Norges Skiforbund (NSF) med 60%, Sør-Trøndelag Skikrets med 30% og Trondheim kommune med 10% (Trondheim 2025, u.å.-b). Ski-VM Trondheim 2025 AS er arrangør av mesterskapet og utgjør organisasjonskomiteen. Selskapet har det organisatoriske og økonomiske ansvaret i planleggings- og gjennomføringsfasen.

Ski-VM arrangeres fra 26. februar til 9. mars i 2025. I løpet av disse dagene skal det gjennomføres konkurranser i de nordiske grenene langrenn, hopp og kombinert. Der konkurransene foregår i Granåsen skianlegg, skal medaljeseremoniene avholdes på Torvet i Trondheim sentrum. Det er ventet at rundt 700 utøvere fra 60 nasjoner vil delta, samt mellom 1500-2000 akkrediterte mediefolk og omtrent 220 000 betalende tilskuere. For å skape tidens folkefest i Trondheim anslår organisasjonskomiteen at rundt 2500 frivillig trengs til mesterskapet (Trondheim 2025, u.å.-a).

1.3 Problemstilling

Formålet med prosjektet er å få mer kunnskap om og bedre forståelse av motivene bak den frivillige innsatsen til unge mennesker på idrettsarrangementer. Jeg har utarbeidet en todelt problemstilling. Den som studeres mest inngående, lyder som følger:

Hvordan vurderer, begrunner og avveier unge mennesker spørsmålet om deltakelse som frivillig på idrettsarrangementer?

For å svare på denne delen av problemstillingen, har jeg gjennomført semistrukturerte kvalitative intervjuer av ti unge mennesker som alle har arbeidet som frivillig på ulike idrettsarrangementer. De empiriske funnene diskuteres i lys av Bourdieus kapitalbegreper, med fokus på sosial kapital. I tillegg benyttes Becks individualiseringsteori, som settes i sammenheng med Hustinx og Lammertyns inndeling i idealtypene refleksiv og kollektiv frivillighet. Rammeverket ser på frivillighet gjennom linsen til moderne sosiologisk teori, hvor innsatsen forstås gjennom motiver hos individet, så vel som gjennom hvordan samfunnet påvirker individet. Det ovennevnte utgjør noe av det teoretiske bakteppet til oppgaven.

Unge frivillige er en av målgruppene som skal engasjeres på veien mot VM på ski i Trondheim i 2025. Organisasjonskomiteen må derfor utarbeide planer for å rekruttere unge frivillige. En av nøklene for å lykkes i rekrutteringsprosessen er at disse planene eller strategiene svarer til de unges motivasjonsbegrunnelser. Den andre delen av problemstillingen tar derfor sikte på å få innblikk i organisasjonskomiteens arbeid med dette, og jeg spør derfor:

Hvordan jobber organisasjonskomiteen til Ski-VM med rekrutteringsstrategier, og i hvilken grad og på hvilken måte svarer disse til de unges motiver?

Det ble gjennomført et semistrukturert kvalitativt intervju med en ansatt i organisasjonskomiteen for Ski-VM i Trondheim 2025, for å svare på denne delen av problemstillingen. Ut fra dette er håpet at man kan si noe om rekrutteringsstrategienes relevans.

1.4 Oppgavens struktur- en leseguide

Oppgaven er strukturert i fem overordnede kapitler. Kapittel 1 gir en introduksjon til tematikk, tidligere forskning og bakgrunn for prosjektet. Den avsluttes med en oppsummering i form av en todelt problemstilling. I kapittel 2 presenteres det teoretiske bakteppet til oppgaven. Først blir Bourdieus begreper om felt og habitus kort presentert, før det redegjøres for kapitalbegrepet med fokus på sosial kapital og nettverk. Videre blir Becks individualiseringsteori presentert, og koblet til Hustinx og Lammertyns begreper refleksiv og kollektiv frivillighet. Til sist presenteres de seks motivdimensjonene for frivillig arbeid fra spørreskjemaet *Volunteers Function Inventory* (VFI). I kapittel 3 gjøres det rede for prosjektets metodiske utgangspunkt og de vurderinger som er gjort underveis i forskningsprosessen. Analysen kommer i kapittel 4, hvor de empiriske funnene diskuteres i lys av presentert teori og tidligere forskning. Kapittel 5 gir en oppsummering av sentrale funn og gir innspill til videre forskning.

2.0 Teoretisk bakteppe

Målet med kapittelet er å gi et innblikk i studiens teoretiske bakteppe. Kapittelet tar først for seg Bourdieus sosiologi, hvor det redegjøres for begrepene felt, habitus og kapital, med et spesielt fokus på sosial kapital og nettverk. Videre presenteres Becks individualiseringsteori, og Hustinx og Lammertyns rammeverk. Avslutningsvis vil jeg ta for meg de seks motivdimensjonene for frivillig arbeid fra spørreskjemaet *Volunteers Function Inventory* (VFI).

2.1 Bourdieus begreper

Bourdieu sosiologi er et redskap for å forstå samfunnets mange felter, og hvordan aktører opptrer og kjemper om posisjoner innenfor disse (Bourdieu & Wacquant, 1991/1993: 81-85). De sosiale feltene sikter til bestemte deler av det overordnede sosiale rom. Aktører med felles mål og interesser er i felleskap, uten at de trenger å ha kontakt. Feltene består av nettverk av relasjoner, hvor aktørene innad i feltet kjemper om en begrenset mengde kapital av verdi (Bourdieu & Wacquant, 1991/1993: 81-85). Moderniteten mener Bourdieu kjennetegnes av at det har vokst fram flere selvstendige og autonome felter. Bourdieu skiller mellom to hovedtyper av sosiale felt: de økonomisk-administrative og de symbolske. De økonomisk-administrative feltene tar utgangspunkt i at penger og makt er legitime motiver for handling, mens de symbolske feltene består kun for sin egenverdi. Dersom aktøren begrunner handling i økonomiske motiver og egen vinning innenfor de symbolske feltene, vil aktøren tape kapital (Aakvaag, 2008: 165).

Habitusbegrepet er kjernen i Bourdieus handlingsteori. Bourdieu (2006a: 75) definerer habitus som de inkorporert nødvendigheter og praksiser, som viser seg i individers væremåte. Habitus påvirker våre fortolkninger og handlinger gjennom varige og kroppsliggjorte disposisjoner (Bourdieu & Wacquant, 1991/1993: 32-36). Den utgjør vår personlighet, og gjør at aktørens væremåte har en viss grad av forutsigbarhet. De aktører som befinner seg i lignende posisjon i det sosiale rom, vil utvikle nokså like habituser, slik at de kan tendere til å delta i samme spesifikke felt. Det kan derfor tenkes at habitusbegrepet kan kaste lys over deltakelsen som frivillig på idrettsfeltet.

Kapital er et helt sentralt begrep for å forstå Bourdieus syn på sosialt liv. Dypest sett består nemlig alt samfunnsliv ifølge Bourdieu av aktører som kjemper om mer kapital på ulike felter (Aakvaag, 2008: 152). Kapital er knappe ressurser som er ulikt fordelt mellom individer og

grupper i samfunnet, og gir dermed grunnlag for dominansforhold. Kapital gir makt i form av å være en ressurs som kan brukes for å oppnå fordeler i det sosiale liv. Tanken bak kapitalbegrepet er å forstå hvordan aktører posisjonerer eller differensierer seg i de sosiale feltene. Bourdieu forstår all handling som et spill for å samle mest mulig kapital, og handlinger er direkte eller indirekte motivert i en eller annen form for nyttemaksimering (Aakvaag, 2008: 169). Det finnes tre hovedformer for kapital: økonomisk-, kulturell- og sosial kapital. I denne oppgaven er sosial kapital spesielt interessant.

2.1.1 Sosial kapital

Feminist og forfatter Mary Austin definerte i 1918 sosial kapital som:

Social capital is the measure of group potentiality. It grows out of the capacity of men to combine. Ten men socially combined can do more than ten men working separately. This extra potentiality is the Social Capital of that group (referert i Wollebæk & Segard, 2011: 28).

Austin mente at individer som legger tid, krefter og oppmerksomhet i en gruppe ville skape sosial kapital, en ressurs som både individene i gruppen og andre kan dra nytte av. Sosial kapital er altså noe som individer, grupper og samfunnet oppnår gjennom samhandling.

De mest innflytelsesrike forskerne når det gjelder å forstå begrepet er Pierre Bourdieu, James Coleman og Robert. D. Putnam. Mens Bourdieu så på sosial kapital som et instrument for individuell måloppnåelse, eller en mekanisme for maktutøvelse, forstod Coleman og Putnam sosial kapital som en kollektiv ressurs med et potensial for å komme hele samfunnet til gode (Wollebæk & Segard, 2011: 28). I denne oppgaven kan sosial kapital bidra til forståelse av hvorfor unge mennesker deltar i frivillig arbeid. Etersom problemstillingen er individentsentrert, vil videre teori om kapital knyttes til Bourdieus forståelse.

Bourdieu (1983: 249) definerer sosial kapital som «*the aggregate of the actual or potential resources which are linked to possession of a durable network of more or less institutionalized relationships of mutual acquaintance and recognition*». Med utgangspunkt i definisjonen kan sosial kapital tolkes som et redskap for å oppnå individuelle fordeler ved bruk av nettverk. For å ha nytte av hverandre må de involverte partene styrke og vedlikeholde relasjonen (Wollebæk & Selle, 2005: 221). Fokuset rettes mot sosiale nettverk, og hvordan en bevisst strategisk investering i disse kan gi individet tilgang til informasjon, muligheter og ressurser som de ellers

ikke ville hatt tilgang til. De posisjonerer seg i forhold til de aktørene som befinner seg i det sosiale feltet de planlegger å besøke. Formålet er å etablere eller gjenskape relasjoner til de andre aktørene, noe som anses å være verdifullt med tanke på å nå individuelle mål (Bourdieu, 2006b: 18). Ikke alle relasjoner oppstår planlagt, noen er også tilfeldige.

Bourdieu hevder at de ulike kapitalformene henger sammen og påvirker hverandre (Bourdieu & Wacquant, 1991/1993: 103-105). Sosial kapital er blant annet nødvendig for tilgang til økonomisk kapital og omvendt. Et eksempel er frivillige som deltar på en arena hvor de kan bygge nettverk, som kan være nyttig i forbindelse med jobbsøking. Slik vil individets sosiale kapital påvirke den økonomiske. Den kan også gi tilgang til kulturell kapital, ved at en person med høy sosial kapital og et stort nettverk har enklere tilgang til arenaer, som kan bidra til økt kulturell kapital. I denne oppgaven er det valgt å fokusere på sosial kapital og nettverk, som er viktige komponenter for individuell måloppnåelse.

Mark Granovetter tar også for seg betydningen av nettverk i de to verkene *Getting a job* (1974) og *The strength of weak ties* (1973). Studiene viste hvordan informasjon om nye jobbmuligheter ofte kom via sosiale nettverk. Når det gjaldt tilgang til økonomiske ressurser som jobbmuligheter, var svake sosiale bånd, for eksempel mellom fjerne slektninger, tidligere kollegaer eller bekjente, vel så viktige som sterke bånd til familie og nære venner. Dette skjer ifølge Granovetter (1973) fordi svake bånd fungerte som broer mellom individer som ellers ikke ville hatt kontakt med hverandre. Dermed åpner det for tilgang til ressurser som en aktør ellers ikke ville oppnådd via sterke bånd. Selv om begge studiene tar utgangspunkt i betalt arbeid, har de overføringsverdi til ubetalt arbeid, og har relevans for å forstå hvorfor noen deltar i frivillig arbeid.

2.2 Individualiseringen av samfunnet

I sosiolog Ulrich Becks samtidsdiagnose står teorien om risikosamfunnet og individualiseringsteorien som to pilarer. Følgelig vil teorien om individualisering av samfunnet gjennomgås. Teorien bygger på påstanden om at omfattende endringer i industrisamfunnets institusjonelle strukturer, også førte til endringer for det enkelte samfunnsmedlems livsløp og identitet (Aakvaag, 2008: 268). Overordnet tar Beck for seg tre institusjonelle endringer, som alle påvirker enkeltmennesket.

Den først er *globalisering*. Beck peker på at stadig flere sosiale prosesser, som internasjonal handel, miljøutfordringer og menneskerettigheter, fører til at nasjonalstatens territoriale grenser viskes ut (Aakvaag, 2008: 269). Den andre er *oppløsningen av klassesamfunnet*. Fenomener som utdanningsrevolusjon, økt velstand og sosial mobilitet i et postinstrumentelt samfunn har brakt fram en middelklasse som bryter ned industrisamfunnets klare klasseskiller (Aakvaag, 2008: 269). Arbeid har generelt blitt mindre viktig i folks liv som følge av teknisk rasjonalisering og automatisering av arbeidsprosesser. På bakgrunn av disse prosessene mister arbeid og klasseposisjon sin betydning som grunnlag for identitet og valg i den andre moderniteten (Aakvaag, 2008: 269). Den tredje endringen er at industrisamfunnets kjernefamilie erstattes av det Beck kaller den *postfamiliale familien* (Aakvaag, 2008: 270). Kvinnens økte deltakelse i yrkeslivet førte til at nye kjønnsrollemønstre kom til uttrykk.

Disse endringene har resultert i at industrisamfunnets regulerte, standardiserte og stabile tilværelse erstattes av et mer utydelig og uforutsigbart sosialt landskap (Aakvaag, 2008: 270). Nasjon, klasse og kjønn er ikke lengre det som nødvendigvis former det enkelte samfunnsmedlems livsløp og identitet. Resultatet er det som omtales som *individualisering*. Den enkelte må i fraværet av disse strukturelle identitetsmarkører selv ta ansvar for å regulere eget livsløp og etablere identitet. For Beck er det viktig å poengtere at dette ikke et resultat av at alle plutselig har fått for seg at de skal velge selv, men at det heller er de strukturelle endringene i den andre moderniteten som overlater til den enkelte å skape sin identitet (Aakvaag, 2008: 270).

For frivilligheten innebærer individualisering endringer i deltakernes formål og tilknytningsformer. De formålene man er villig til å bruke tid på er mer individuelle, og kan i større grad knyttes til egen livssituasjon og egne interesser (Wollebæk & Selle, 2002: 232). Kollektive identiteter svekkes, og det er mindre vilje til å gå inn i formaliserte, forpliktende relasjoner (Wollebæk & Sivesind, 2010: 100-101). Individualisering kommer til uttrykk i løsere bånd til enkeltorganisasjoner og en mer instrumentell tilnærming til frivillighet. Selle og Øymyr (1995: 241) omtaler endringen som en form for *organisert individualisme*. Andre har snakket om overgangen til en mer *refleksiv frivillighet*, der den enkelte i større grad begrunner deltakelsen med referanse til individuelle hensyn og nytte. Den enkelte er mer bevisst behovet for å ivareta sin individuelle autonomi (Hustinx & Lammertyn, 2003).

2.3 Perspektiver på frivillighet

Det har de siste tiårene vært en økende overbevisning om at frivilligheten er i ferd med å gjennomgå radikale endringer (Hustinx & Lammertyn, 2003). Individualisering har ført til omstruktureringer i frivillighetens mønstre og de frivilliges motivasjonsgrunnlag. Mens selvrealisering bare for få generasjoner siden foregikk gjennom kollektiv subjektivisme, kan man i dag hevde at det foregår gjennom individualisering (Lorentzen, 2004: 59-60). En frivillighetskultur som fremstår mer punktuell, refleksiv og gjensidig, trer tydeligere fram. Som nevnt snakker Hustinx og Lammertyn om overgangen fra en *kollektivistisk* til en mer *refleksiv* frivillighet. Ifølge Wollebæk et al. (2012) representerer denne todelingen et av få forsøk på å skape et analytisk rammeverk for å forstå frivillighet i senmoderniteten.

2.3.1 Kollektiv og refleksiv frivillighet

Det er spesielt tre endringer som beskriver hovedforskjellene mellom en kollektiv og refleksiv frivillighetskultur. Den frivillige innsatsen er mer *punktuell*. Der den kollektive, tradisjonelle formen for frivillighet, har blitt ansett for å være en livslang og krevende forpliktelse kjennetegnet av kontinuitet og regelmessig innsats, fremstår den nyere refleksive frivilligheten mer midlertidig og sporadisk (Hustinx & Lammertyn, 2003). Det har skjedd en overgang hvor lang og tro tjeneste, erstattes av en mer episodisk og kortvarig innsats. For de frivillige med en refleksiv orientering, er fleksibilitet og mobilitet viktig, slik at de kan bytte aktiviteter og organisasjoner etter hva som passer i dens eget liv (Hustinx, 2010). Kortvarige prosjekter eller arrangementer som foregår over en avgrenset periode kan dermed virke tiltrekkende.

For det andre har frivilligheten blitt mer *refleksiv*. Det stilles spørsmål om hvorfor man deltar i frivillig arbeid, da det stadig finnes flere alternativer og tilbud å fylle fritiden med (Hustinx & Lammertyn, 2003). I den kollektive frivilligheten er det gjerne familietradisjon og lojalitet som avgjør organisasjonstilhørigheten, og man får ofte livslange og sterke bånd. Den kan gå i arv i generasjoner. De frivillige blir værende i samme organisasjon år etter år (Jakob 1993, sitert i Hustinx & Lammertyn, 2003). En slik kontinuitet med moralske forpliktende bånd er byttet ut med nettverk og svakere bånd i den refleksive frivilligheten. Empiriske funn indikerer at medlemmer blir mindre lojale ovenfor én bestemt organisasjon, som kan ses i sammenheng med at fritidstilbudene blir mer differensierte (Wollebæk & Sivesind, 2010: 34, 101). Når de kollektive båndene forvitrer, vil det også være lettere for den enkelte å bryte ut av felleskapet for å oppsøke et annet.

For frivilligheten innebærer overgangen fra kollektivismen via modernisering til individualisme, ikke kun en endring i tilknytningsformer, men også i formålet med deltakelsen. Egen interesse og egne behov virker å være det som avgjør villigheten til å delta, fremfor følelsen av plikt overfor en organisasjon (Hustinx & Lammertyn, 2003). Det er innholdet i selve aktiviteten som bestemmer interessen for deltakelse, og ikke rammene den skjer innenfor. Refleksivitet handler om at frivillighet er noe man selv bevisst velger, ofte med referanse til personlige fordeler. Der de frivillige med en kollektiv orientering ofte begrunner deltakelsen i altruistiske og uegennyttige forhold, er de refleksive frivillige mer pragmatisk fokusert på nytteaspektet ved deltakelsen (Hustinx & Lammertyn, 2003). Frivilligheten brukes for å håndtere egne problemer, og som en mulighet for individuell måloppnåelse og selvrealisering (Hustinx & Lammertyn, 2003). Likevel betyr ikke dette at egen nytte og altruisme ikke kan være to sider av samme frivillig engasjement, da det er mulig å realisere egne ønsker samtidig som man bidrar ovenfor andre.

En tredje endring er høyere grad av *likeverd* og gjensidighet til dem den frivillige innsatsen kommer til gode. Utvikling har ført til mindre asymmetriske relasjoner og større grad av likeverd og samspill (Sirris, 2023: 80). Mye av den tradisjonelle frivilligheten preges av horisontale strukturer, hvor deltakelsen bygger på tilhørighet og lojalitet overfor et fellesskap bygget på kollektive verdier og tradisjon. Dette skiller seg fra frivillighet som utøves for andre og organisasjoner man har svakere bånd til. Man bidrar med en mer avgrenset innsats. Den refleksive frivilligheten er i større grad korttidsbasert, profesjonelt styrt og vertikalt orientert (Sirris, 2023: 80). Disse endringene fører til at ledere i større grad må gjøre individuelle tilpasninger, noe som fordrer at man kjenner de frivillige og deres motivasjon.

2.3.2 Kollektiv og refleksiv frivillighet som idealtyper

Hustinx og Lammertyn (2003) skisserer kollektiv og refleksiv frivillighet som to idealtyper, hvor rammeverket må tolkes som en skala hvor den frivillige befinner seg et sted mellom disse to. Begge frivillighetskulturene har eksistert hele tiden, men sammensetningen har endret seg slik at en større andel av de frivillige har en mer refleksiv holdning. Hustinx og Lammertyn (2003: 171) forklarer det ved at kollektive og refleksive «*ingredienser blandes sammen til en personlig cocktail*» av motiver. De refleksive behovene hos de frivillige har supplert, fremfor å erstatte kollektivismen. Individualisering har ført til en pluralisering samt en hybridisering av både kollektivistiske og refleksive motiver, hvor motivasjonsgrunnlaget for deltakelse i frivillig

arbeid har blitt mer mangfoldig og komplekst. Aktører, som skal rekruttere frivillige, må derfor forvente å møte et bredere spekter av motiver og forventinger hos potensielle frivillige.

2.3.3 Idrettsarrangement- en møteplass mellom to frivillighetskulturer

Internasjonal forskning tyder på at den refleksive frivillighetskulturen også er på fremmarsj på idrettsfeltet (Love et al., 2011). Forskning på idrettsarrangementer har vist at kvinner og yngre har en mer reflektiv holdning, og ofte tilkjenner motiver relatert til egen utvikling og nytte (Downward et al., 2005). Denne tendensen er også funnet i studier av frivillige på idrettsarrangementer i Norge. Det ble i undersøkelser blant de frivillige som deltok under prøve-VM på ski i Holmenkollen 2010 (Wollebæk et al., 2012) og Ski-VM året etterpå (Sand, 2012: 152-153), identifisert en større gruppe av frivillige, dominert av kvinner og yngre, med en mer instrumentell tilnærming til frivillighet. De hadde i større grad motiver knyttet til å forbedre egne kvalifikasjoner og å styrke egen posisjon på arbeidsmarkedet. Dette er i tråd med forskning på generell frivillighet, hvor Wollebæk og Sivesind (2010: 101) hevder at frivillighet i større grad er et selvrealiseringsprosjekt som blant annet innebærer en økning i arbeidsrelaterte motiver. Høyprofilerte idrettsarrangementet kan på mange måter være nærmest skreddersydd for å møte motivene til den moderne frivillige. Deltakelsen er tidsbegrenset, formålet er spesifikt og den er fordelaktig for å bygge sosial og human kapital. Samtidig slår Wollebæk og kollegaer (2012) fast at et større idrettsarrangement er en møteplass mellom to frivillighetskulturer- den kollektive og den refleksive senmoderne.

2.4 Motiver for frivillighet

Frivillighetsforskere har vært opptatt av å identifisere hvem de frivillige er, og å forstå hva det er som får mennesker til å begynne med frivillig arbeid (Sirris, 2023: 111). Det siste henger tett sammen med rekruttering. Rekruttering er alt en organisasjon gjør for å knytte til seg nye frivillige. Uansett organisasjon er rekruttering et sentralt tema, og til tider en utfordring. Et godt utgangspunkt for rekruttering er å se på motiver, og en viktig oppgave for forskere har vært å kartlegge motivasjonen hos de frivillige. Motivasjonsbegrepet sikter til faktorer som setter i gang og styrer menneskelig atferd (Wollebæk et al., 2015: 8). For å få en forståelse av disse faktorene har forskere utviklet stadig mer detaljerte analytiske verktøy. Et mye brukt måleinstrument innenfor frivillighetsforskningen er *Volunteers Function Inventory* (VFI) (Clary et al., 1998). Dette instrumentet er brukt i en norsk frivilligstudie som er gjentatt jevnlig siden 1998, samt en rekke idrettsarrangementer i norsk og internasjonal kontekst.

Måleinstrumentet baserer seg på en funksjonalistisk tankegang hvor handlinger oppstår som en funksjon av behov, begrunnelser, målsetninger og planer (Clary et al., 1998). Et viktig premiss i funksjonell teori er at mennesker kan utøve samme atferd av ulike årsaker. Frivillige arbeidsinnsatser som ser tilsynelatende like ut på overflaten, kan begrunnes i ulike underliggende motivasjonskilder. I den grad man klare å avdekke kildene, kan man bedre forstå behov og ønsker hos den frivillige, og dermed hva man kan gjøre for å møte disse. Dessuten kan forståelsen gi indikasjoner på hvordan man kan jobbe for å aktivisere potensielle frivillige, da man i større grad kan tilpasse forespørsler til deres motivasjonsgrunnlag (Clary et al., 1998).

VFI-spørreskjemaet består, i fullstendige form, av 30 begrunnelser for å utøve frivillig arbeid. Disse begrunnelsene blir av Clary et al. (1998) gruppert i seks ulike dimensjoner:

- 1) Verdibegrunnelser- ideelle motiver, idealisme og interesse for saken.
- 2) Læringsbegrunnelser- utvikle seg og skaffe seg ny kompetanse, læring og mestring.
- 3) Sosiale motiver- bygge nettverk, relasjoner og bekjentskaper.
- 4) Arbeidsmarkedsbegrunnelser- en måte å forbedre egne kvalifikasjoner.
- 5) Selvbeskyttelsesbegrunnelser- beskytte egoet eller lette på egen livssituasjon.
- 6) Selvaktelsesbegrunnelser- å føle seg betydningsfull, styrke eget selvbilde og identitet.

De seks motivdimensjonene er ikke direkte knyttet til Hustinx og Lammertyns frivillighetsskala, men jeg vil i det følgende forsøke å sette dem i sammenheng. Holmes (2014) studie av frivillige i reiselivsorganisasjoner viste at de med en mer episodisk innsats, et av kjennetegnene på en refleksiv orientering, vanligvis la vekt på verdimotiver i begrunnelsen for deltakelse. De frivillige som bidro med en mer regelmessig innsats, og som kan kobles til en kollektiv orientering, trakk derimot fram sosiale motiver og selvaktelsesgrunner. Det kan virke overraskende at episodisk frivillige vektla verdimotiver, men studier antyder at denne typen frivillige søker kortvarige engasjementer, fordi deltakelsen er målrettet for en sak som opptar dem. De kan dermed være minst like engasjert som andre frivillige (Haski-Leventhal et al., 2008). En studie av unge frivillige studenter fra tolv land, viste at de som var mest opptatt av arbeidsmarkedet, i større grad var episodiske enn andre (Handy et al., 2009). Arbeidsmarkedsbegrunnelser, som er nært knyttet til læring og erfaring, hører til de mer refleksive motivene, og deltakelsen begrunnes i mindre eller større grad av å oppnå individuelle fordeler. De overnevnte motivene for deltakelse, er sentrale for denne oppgaven.

2.5 Oppsummering av teoretiske valg

Avslutningsvis ønsker jeg å oppsummere den presenterte teorien, og begrunne hvorfor jeg har valgt nettopp disse for å forstå deltakelse i frivillighet. I oversiktsverket til Musick og Wilson (2008) og i rapporten *Betingelser for frivillig innsats* av Wollebæk og kollegaer (2015), presenteres det en rekke teorier og perspektiver som samlet kan forklare frivillig innsats. Disse gir en omfattende fremstilling av frivillighetsfenomenet. Det er valgt å benytte Bourdieus sosiologi med fokus på kapitalbegreper, for å få en bedre forståelse av motivene bak de unges deltakelse. Den frivillige innsatsen kan ikke direkte knyttes til økonomisk gevinst, men vil fremdeles motiveres av å samle kapital. Frivillighet kan være et redskap som senere gir fordeler i andre sammenhenger. Bourdieu er kritisk til «ren» teori, og det strider mot hans intensjon at teorien fremstilles løsrevet fra de empiriske studiene av det franske samfunnet (Aakvaag, 2008: 148). Det er også valgt å inkludere Becks individualiseringsteori som et supplement, for å få en forståelse av endringsprosesser i samfunnet. Teorien til Beck settes i sammenheng med Hustinx og Lammertyns rammeverk, som forklarer frivillige innsats gjennom et sosiologisk perspektiv, hvor man kan trekke en linje fra et individualisert samfunn til framveksten av en mer reflektiv frivillighet. Selv om samfunnet som helhet er mer individualisert, har det ikke ført til et paradigmeskifte hvor individualismen tar over kollektivismen (Hustinx & Lammertyn, 2003). Et idrettsarrangement kan være en møteplass mellom de to frivillighetskulturene, hvor særlig unge i større grad ser ut til å begrunne deltakelsen i individuelle motiver. Hustinx og Lammertyns rammeverk kan sies å være empirinært, noe som er i tråd med Bourdieu.

Jeg er eklektisk da det gjelder sosiologiske perspektiver jeg henter begreper fra. Det som kan kritiseres er at begrepene er del av store teoretiske systemer som jeg ikke har ambisjoner å omtale eller å vurdere. Bourdieus teoretiske apparat er en pakke med rasjonelle begreper, så å løsrive noen av disse for å bruke dem til å forstå et felt, eller i kombinasjon med andre muligens motstridene begreper, kan være problematisk. Men poenget har ikke vært å teste en helhetlig teori eller å basere rammeverket på kun et perspektiv. Jeg tror ikke at en teori er bedre enn andre, og jeg har fleksibelt hentet begreper for å kaste lys på datamaterialet.

3.0 Metode

I dette kapitlet gjøres det rede for prosjektets metodiske utgangspunkt og prosess. Innledningsvis blir prosjektets vitenskapsteoretiske forankring redegjort for, før en mer utfyllende redegjørelse for utarbeidelse av intervjuguide, utvalg og rekruttering, gjennomføring av intervju og analyseprosessen. Avslutningsvis vurderes forskningskvaliteten, og jeg tar for meg etiske refleksjoner i forbindelse med prosjektet.

3.1 Vitenskapsteoretisk vurdering og valg av metode

I vitenskapsteorien snakker man om ontologi og epistemologi. Ontologi handler om hva vi mener er den sosiale virkeligheten, mens epistemologi handler om hva vi kan vite noe om og hvordan vi kan utvikle kunnskap om det (Grix, 2002). Når forskningsspørsmålet er satt, mener Grix (2002) at ontologi er starten i alle prosjekter. Etter dette vil epistemologi, metodikk, metode og utvalg falle på plass naturlig. Valg av metode beror dermed på forskningsspørsmålet, hvor ontologi og paradigme gir føringer og rammer for forskningen og datainnsamlingen. Wahyuni (2012) skiller mellom to grunnleggende paradigmer. Det positivistiske paradigmet assosieres med kvantitative metoder, og tar utgangspunkt i en ontologi der virkeligheten har én sannhet. Kvantitativ metode tar utgangspunkt i et større utvalg, hvor formålet ofte er å generalisere forskningsresultater til en større del av populasjonen. Det konstruktivistiske paradigmet baserer seg derimot på et ontologisk syn av en virkelighet som består av sosiale fenomener man tolker subjektivt (Wahyuni, 2012). En retning innenfor dette paradigmet er sosialkonstruktivismen hvor man er opptatt av hvordan individet oppfatter og forstår verden (Creswell & Creswell, 2018: 8). Individets virkelighetsforståelse konstrueres gjennom interaksjon mellom mennesker. Mening eksisterer ikke i seg selv, men dannes i samhandling (Robson & McCartan, 2016: 24). Mennesker kan derfor ha fullstendig ulike oppfatninger av et fenomen som fra utsiden fremstår entydig. Paradigmet forbindes følgelig med kvalitativ metode som baserer seg på subjektive tolkning av andres opplevelser og erfaringer, samt mindre utvalg.

Mye av forskningen på motiver for frivillig deltakelse er utført med utgangspunkt i det positivistiske paradigmet, ved bruk av kvantitativ metode. Forskningen har tatt i bruk spørreskjema for å undersøke *hvilke* motiver som er sentrale. Få har derimot undersøkt *hvorfor* motivene er viktig, og hvordan de frivillige selv forstår disse. En kunnskap som er fordelaktig for aktører som jobber med rekruttering. Litteraturen etterspør forskning på hva som ligger bak de identifiserte motivene som spørreskjemaene baserer seg på, og hvordan disse kan fungerer

sammen i mer komplekse former (Chacòn et al., 2010; Wollebæk et al., 2015: 163). Med utgangspunkt i det ovennevnte, og det sosialkonstruktivistiske paradigmet, ønsket jeg å bruke kvalitativ metode for å gå i dybden og se på fenomenet fra et perspektiv som er mindre utbredt i fagfeltet.

I kvalitativ forskning samles data inn gjennom intervjuer, observasjoner eller andre metoder som bidrar til en dybdeforståelse av et fenomen. For å treffe prosjektets formål ble det kvalitative forskningsintervjuet benyttet. Bruk av intervju som metode vil kunne gi innsikt i informantenes erfaringer, tanker og følelser, som preges av deres opplevelser (Thagaard, 2018: 89). Det å spørre de frivillige om deres motiver, er ifølge Musick og Wilson (2008: 54) den mest åpenbare måten å forklare frivillighet på. Observasjon vil i likhet med kvantitativ metode gi liten innsikt i informantenes tanker (Silverman, 2017), og ble derfor ikke benyttet. Ved å bruke intervju kan man stille åpne spørsmål, som kan gi en mer gjennomtenkt respons fra informanten.

Det finnes ulike former for intervju. Det semistrukturerte intervjuet tar utgangspunkt i spesifikke temaer forskeren har bestemt på forhånd (Tjora, 2017: 113). Bruk av åpne spørsmål gir informanten mulighet til å snakke relativt fritt, samtidig som intervjuer kan styre samtalen inn mot forhåndsbestemte temaer. En annen form for intervju er fokusgrupper, hvor et lite antall informanter samles for å diskutere ett eller flere temaer (Tjora, 2017: 123). Grunnet informanter fra ulike idrettsarrangementer og lokasjoner ble dette en lite gunstig metode. Det ble besluttet å bruke det semistrukturerte intervjuet, med bakgrunn i muligheten for en fri samtale rundt forhåndsbestemte temaer. Intervjuet åpner for at de unge frivillige kan reflektere over egne erfaringer og vurderinger rundt deltakelsen. Samtidig er metoden egnet for å få et innblikk i organisasjonskomiteens ambisjoner og mål for rekruttering. Dette intervjuet bærer preg av at det er en nøkkelinformant i komiteen som har uttalt seg.

3.2 Intervjuguide og pilotintervju

I kvalitative intervju er det hensiktsmessig å bruke guide for å strukturere intervjuet (Tjora, 2017: 153). En intervjuguide er forskerens hjelpemiddel for å inkludere spørsmål som skal stilles i løpet av intervjuet. Det ble utarbeidet en intervjuguide for hver av utvalgsgruppene (vedlegg 1 og 2). Spørsmålene og temaene i guiden har til hensikt å dekke de sentrale områdene forskningen tar sikte på å belyse (Thagaard, 2018: 95), og ble utformet med utgangspunkt i

egen kunnskap om tema, samt relevant teori og empiri fra forskningsfeltet. Intervjuguidene har en struktur for å sikre at vi kom innom relevante temaer, og samtidig åpne spørsmålsformuleringer som tillot spontane samtaler og digresjoner. Thagaard (2015: 94) peker på viktigheten av en fleksibel intervjuguide, hvor man kan knytte spørsmålene til informantens forutsetninger og intervjusituasjonene.

Utformingen av intervjuguidene følger Tjoras (2017: 145) tre faser, hvor man først har oppvarmingsspørsmål, så en hoveddel med refleksjonsspørsmål, før man avslutter med avrundings spørsmål. Intervjuene startet med spørsmål om faktaopplysninger som kunne bidra til å plassere informantene i relasjon til bakgrunnsvariabler. Slike spørsmål kan fremstå ufarlig og skape en trygghet. De frivillige ble bedt om å fortelle litt om seg selv, egne interesser, arbeidsoppgaver og rolle under arrangementet, mens nøkkelinformanten ble spurt om å fortelle kort om Ski-VM Trondheim 2025 og egen rolle i organisasjonen. Spørsmålene ble så dreid mot sentrale temaer i studien, som inviterte informantene til å gå mer i dybden (Tjora, 2017: 146). For å få en forståelse av motivene for deltakelsen, ble de spurt om «*hvorfor valgte du å delta som frivillig på arrangementet?*». Da fikk informantene selv mulighet til å legge frem sine motiver, uten å bli påvirket av en presentasjon med ulike motiver. En av få kvalitative studier på motiver for frivillig arbeid, viste at frivillige ved åpne spørsmål i gjennomsnitt oppga to motiver hver (Chacòn et al., 2010). Jeg stilte deretter spørsmål der de kunne reflektere over egne og andres motiver. I intervjuet med nøkkelinformanten var det nødvendig med en intervjuguide som inkluderte spørsmål for å få frem organisasjonens tanker om rekruttering av frivillige, kompetanse og opplæring, og rekrutteringskonsepter for unge frivillige. Avslutningsvis ble alle informantene spurt om de ønsket å legge til noe mer. Det åpnet for at de kunne komme med informasjon og perspektiver vi ikke hadde vært innom.

Et pilotintervju er viktig for å undersøke hvordan intervjuguiden fungerer, og for å kunne teste rollen som intervjuer (Thagaard, 2018: 94). Det ble derfor gjennomført et prøveintervju med en medstudent, som tilfredsstilte utvalgs kriteriene. Prøveintervjuet varte i 36 minutter, og ga flere nyttige erfaringer angående intervjuguide og egen væremåte i intervjusituasjonen. Tilbakemeldingene førte til at rekkefølgen og ordlyden i noen av spørsmålene ble endret. Intervjuguiden til VM- organisasjonen ble ikke testet ut, men diskutert med medstudenter.

3.3 Utvalg og rekruttering

Hovedregelen for utvalg i kvalitative intervjustudier er at man må velge deltakere som kan uttale seg på en reflektert måte om forskningstemaet (Tjora, 2017: 130). Til dette prosjektet er det gjort en strategisk utvelgelse av deltakere. Et av perspektivene til prosjektet er hvordan unge vurderer, begrunner og avveier spørsmålet om deltakelse som frivillig på et idrettsarrangement. Dette kan betraktes som en gruppe med potensielle frivillige som organisasjonskomiteen arbeider med å rekruttere til Ski-VM i 2025. Derfor er prosjektets andre perspektiv hvordan organisasjonen jobber med rekruttering for å se om deres strategier svarer til de unges motiver.

For det første utvalget -unge potensielle frivillige- var kriteriene at informanten: (1) var mellom 18 og 30 år og (2) har deltatt og/ -eller skal delta som frivillig på et idrettsarrangement. Aldersgrensen ble satt på bakgrunn av Frivillighet Norges inndeling av alder i Frivillighetsbarometeret. Her kategoriseres de under 30 år i den yngste aldersgruppen, som også er gruppen som deltar minst i frivillig arbeid (Frivillighet Norge, 2022). Videre ønsket jeg informanter som hadde erfaring fra arbeid som frivillig på idrettsarrangement, eller som hadde planer om deltakelse. Dette fordi disse har gjort seg refleksjoner rundt deltakelse som frivillig. I rekrutteringsprosessen viste det seg å være vanskelig å finne deltakere med planer om deltakelse, så utvalget består av unge som tidligere har vært frivillige. Jeg ønsket et utvalg med frivillighetsbakgrunn fra ulike idrettsarrangementer med forskjellige roller, arbeidsoppgaver og erfaring, og hvor begge kjønn var representert. For det andre utvalget ønsket jeg en nøkkelinformant som var ansatt i organisasjonskomiteen til Ski-VM i 2025. Denne personen kunne uttale seg på vegne av komiteen i forhold til deres planer og mål rundt frivillighet, og rekruttering av unge frivillige fram mot mesterskapet.

For å rekruttere informanter hørte jeg i første omgang med bekjente om de hadde kjennskap til aktuelle deltakere. På denne måten startet snøballen (Tjora, 2017: 135), og jeg fikk tak i seks deltakere. Jeg spurte noen av disse om de hadde kjennskap til andre som hadde vært frivillige, og som kunne være aktuelle. Dette resulterte i totalt ti informanter mellom 23 og 28 år, som alle hadde arbeidet som frivillig på ulike idrettsarrangementer. Utvalget bestod av frivillige som hadde hatt ulike arbeidsoppgaver, både med og uten lederansvar. Nøkkelinformanten fra organisasjonskomiteen til Ski-VM hadde jeg kjennskap til fra tidligere, og jeg kontaktet vedkommende for å høre om komiteen kunne være interessert i å delta i prosjektet.

I hovedsak tok jeg kontakt med informantene på e-post, men enkelte kontaktet jeg via sosiale medier. Med forespørselen om prosjektdeltakelse ble det sendt med et detaljert informasjonsskriv (vedlegg 3 og 4), hvor de ble orientert om hva deltakelsen innebærer. Etter intervju med nøkkelinformant og ti frivillige, ble datainnsamlingen avsluttet med bakgrunn i opplevelsen av å ha nådd et «metningspunkt» (Thagaard, 2018: 59). For å beskytte identiteten til informantene har jeg gitt dem pseudonymer. Det er valgt å unnlate informasjon om deres rolle i organisasjonen eller hvilke arbeidsoppgaver de hadde, fordi opplysningene kunne identifisere enkelte av informantene og true deres anonymitet.

Tabell 1: Oversikt over informantene som har arbeidet som frivillig i forhold til alder, yrkesstatus, idrettsutdannelse, medlemskap i idrettslag, arrangement og andre verv.

Navn	Alder	Yrkesstatus	Idretts- utdanning	Medlem av idrettslag	Arrangement	Andre verv
Frida	26 år	Yrkesaktiv	Ja	Nei	Holmenkollen skifestival	Tillitsvalgt verv
Fie	27 år	Yrkesaktiv	Ja	Ja	Birkebeineren Ungdoms-OL World Cup nordiske grener Raw Air Student NM Ishockey VM i snøsport for parautøvere Gjensidige Cup håndball	Styreverv
Filippa	23 år	Yrkesaktiv	Nei	Ja	Romjulsrennet på Sjusjøen	Styreverv
Frank	25 år	Student	Nei	Ja	Dragvoll Cup Studentlekene	Leder i linjeforening
Fredrik	27 år	Student	Ja	Ja	Birkebeineren World Cup nordiske grener Raw Air NM og SM i bob og aking	Ingen
Frøya	24 år	Student	Ja	Ja	Studentlekene	Nestleder i linjeforening
Fanny	23 år	Student	Ja	Ja	EM håndball herrer	Ingen
Fiona	28 år	Yrkesaktiv	Ja	Ja	Ungdoms-OL World Cup nordiske grener NM langrenn Junior VM langrenn Hovedlandsrenn langrenn Norges Cup langrenn	Styreverv
Frøydis	23 år	Student	Ja	Nei	Holmenkollen skifestival Gjensidige Cup håndball	Ingen
Frode	27 år	Yrkesaktiv	Nei	Ja	World Cup alpint Troll Ski Marathon	Noen mindre verv

Avslutningsvis ønsker jeg rette kritikk mot eget utvalg. Utvalget består av personer som faktisk har vært frivillig på idrettsarrangementer, og som har gjort seg ulike vurderinger og avveininger knyttet til deltakelse. Et kritikkverdige forhold er at utvalget ikke nødvendigvis representerer det som er typisk for unge potensielle frivillige. I studien betraktes utvalget som disse potensielle frivillige, og organisasjonskomiteens rekrutteringsstrategier belyses med utgangspunkt i deres motiver. Metoden for utvelgelse av informanter førte også, uten at det var bevisst, til at en større andel av utvalget hadde skoloring, enten i form av årstudium, bachelor eller master i idrettsrelaterte fag. Det er naturlig å tenke at disse arbeider, eller har et ønske om arbeid i idretten, og at deltakelsen som frivillig kan relateres til lærings- og arbeidsmarkedsbegrunnelser. Dette er forhold som kan ha ført til et lite nyansert bilde på motiver bak deltakelsen. Organisasjonskomiteens ambisjon om å rekruttere neste generasjon frivillige, vil også innebærer å tiltrekke seg dem som ikke har vært frivillig tidligere. Det er derfor viktig å påpeke at mitt utvalg består av frivillige som ikke nødvendigvis har samme karakteristikk og motiver som de potensielle unge frivillige komiteen ønsker å rekruttere. Men forskningsresultatet kan gi en indikasjon på hvordan strategiene kan svare til de unge frivilliges motiver.

3.4 Gjennomføring av intervju

Etter at informantene takket ja til forespørselen om å delta i prosjektet, uttrykte jeg stor fleksibilitet i tidspunkt og lokasjon for intervjuet. For intervjusituasjonen ønsket jeg en avslappet stemning hvor informanten følte seg trygg (Tjora, 2017: 118), og jeg la derfor opp til at de kunne komme med forslag til sted for samtalen. Det eneste ønsket jeg ytret var at intervjuet helst burde gjennomføres et sted med lite distraksjoner og støy. Intervjuene ble gjennomført på informantenes arbeidsplass, på campus til NTNU og til Norges Idrettshøgskole eller digitalt på Zoom, i månedene februar og mars. Etter ønske fra informantene ble tre av intervjuene gjennomført digitalt, på grunn geografiske avstander og fleksibilitet. Jeg anså det ikke som problematisk å ha noen av intervjuene digitalt, på grunn av dagens digitale løsninger i form av bildeteknologi. Dette gjør at man kan se hverandre og til en viss grad få tilgang til ikke-språklig informasjon, som ansiktsuttrykk.

Den vanligste måten å registrere intervjuer er lydopptak. Ved bruk av lydopptak kan forskeren konsentrere seg om samtalen og dynamikken i intervjuet, fremfor skriving av notater som kan oppleves distraherende (Kvale & Brinkmann, 2015: 205). Jeg ønsket derfor å benytte

applikasjonen *Diktafon* for å ta opptak av intervjusamtalen, noe alle informantene samtykket til. Etter gitt tillatelse til opptak av samtalen, mener Thagaard (2015: 112) at informantene viser lite interesse for at opptaket foregår. Jeg valgte derfor ikke å problematisere båndopptakerens tilstedeværelse. Informantene ble opplyst om hvordan lydfilen ble oppbevart, bearbeidet og til sist slettet ved prosjektslutt. Varigheten på intervjuene varierte mellom 35 og 58 minutter, noe jeg opplevde som passelig lengde. Jeg fikk godt med informasjon og informantene viste ikke tegn på å være rastløse eller slitne. Etter intervjuene ble egne inntrykk og refleksjoner notert i en forskningsdagbok.

3.5 Analyse

3.5.1 Transkribering

For å strukturere intervjusamtalene slik at de bedre egnet seg for analyse, ble lydopptakene transkribert til skriftlig form (Kvale & Brinkmann, 2015: 206). Å skaffe seg en oversikt over materialet er i seg selv begynnelsen på analyseprosessen. Transkriberingen ble gjort fortløpende, med intervjuet ferskt i minnet. Etersom informantene hadde ulike dialekter, ble det besluttet å transkribere alle intervjuene til bokmål. Dette trekker Tjora (2017: 174) fram som en hovedregel for transkribering. Transkriberingen til bokmål var også et bidrag til å ivareta anonymisering av informantene, samt å gjøre det mer forståelig og lesbart for leseren (Kvale & Brinkmann, 2015: 303). Med unntak av pauser, lyder og ufullstendige setninger, ble intervjuene transkribert i full detalj. Dette var tidkrevende, men viktig med tanke på at interessante aspekter i tekstmaterialet ikke skulle gå tapt. De elleve intervjuene utgjorde til sammen 184 sider med transkribert tekst.

3.5.2 Koding og tematisering

For å systematisere det store tekstmaterialet, ble tematisk analyse benyttet (Braun & Clarke, 2022). Dette er en metode for å identifisere, analysere og gjenkjenne tema eller mønstre i tekstmaterialet. Metoden åpner for mulighet til å knytte innsamlet materiale til teoretiske rammeverk, og mulighet for å utvikle ny og uventet kunnskap. Braun og Clark (2022: 35) beskriver tematisk analyse som en flytende prosess, hvor forskeren beveger seg frem og tilbake mellom seks analysefaser. Jeg har valgt å følge disse fasene i min analyse. Den *første fasen* innebærer å bli fortrolig med materialet. Allerede under transkriberingen, begynte denne prosessen. Etter transkriberingen leste jeg gjennom alt av tekstmaterialet, samtidig som jeg noterte enkle stikkord underveis. Hensikten i den *andre fasen* var å lage empirinære koder som

ga uttrykk for meningsinnholdet i materialet (Braun & Clark, 2022: 53). Disse kodene bestod av enkle ord og uttrykk i informantens eget språk, slik som «å bidra», «se live» eller «bygging av CV». I den *tredje fasen* ble kodingen brukt for å klassifisere utsnitt av tekstmateriale først i hovedtemaer og deretter undertemaer (Braun & Clark, 2022: 78). Prosessen handlet om å gå systematisk gjennom kodene for å finne begreper eller korte setninger som kunne gjenspeile innholdet i temaene. I arbeidet med tematiseringen tok jeg først for meg kodingen fra intervjuene med de frivillige, før jeg knyttet koder fra intervjuet med nøkkelinformanten opp mot de tentative temaene.

Siden den tematiske analysen er en dynamisk prosess, ble det foretatt endringer underveis i arbeidet. Både koder og temaer ble byttet ut og redefinert sammen med utvikling av egen forståelse og større teoretisk kunnskap. Analysen var i utgangspunktet empiristyrte, men underveis i prosessen oppdaget jeg at det kunne være hensiktsmessig å organisere egne temaer ved å bruke inndelingen av motiver fra spørreskjemaet VFI. Flere av de temaene jeg hadde utviklet kunne passe som undertemaer i VIFs overordnede struktur. Slik ble analysen mer teori-styrte underveis i prosessen. Motivene for deltakelse som frivillig ble derfor organisert med utgangspunkt i VFI og de fem hovedtemaene: *verdibegrunnelser*, *læringsbegrunnelser*, *sosiale motiver*, *arbeidsmarkedsbegrunnelser* og *selvaktelsesbegrunnelser*. Hovedtemaet arbeidsmarkedsbegrunnelser ble eksempelvis delt inn i undertemaene: praktisk erfaring, CV-bygging og nettverk. Videre ble organisasjonskomiteens rekrutteringsstrategi koblet opp mot disse motivene. I tillegg beholdt jeg noen av de originale hovedtemaene som *kombinerte flere motiver* i samme utsagn og handlet om *veien inn* som frivillig. Hovedtemaene er altså teoretiske koder, men de baserer seg på empiriske koder og på informantens eget språk. Deretter handlet *fase fire* om å undersøke om denne tematiseringen ga mening i henhold til materialets helhet (Braun & Clarke, 2022: 97). I *fase fem* ble temaene definert, før den *sjette* og sist fasen handlet om å starte skrivingen. Det å skrive er ifølge Braun og Clarke (2022: 118) en del av analyseprosessen, og temaer vil slik som i mitt tilfelle kunne byttes og endres på helt fram mot prosjektslutt. De temaene som var igjen til slutt ga uttrykk for tendenser og mønstre som representerer sentrale perspektiver i analysen.

3.6 Kvalitet i forskningen

Dette kapitlet tar for seg sentrale aspekter knyttet til kvaliteten i prosjektet. Først diskuteres hvordan egen førforståelse og forskerrollen kan påvirke intervjusituasjonen og tolkning av datamaterialet. Deretter benyttes begrepene reliabilitet, validitet og generalisering, for å vurdere kvaliteten. Til sist tar jeg for meg noen etiske refleksjoner knyttet til intervju som metode.

3.6.1 Førforståelse og forskerrollen

Det kvalitative forskningsintervjuet baserer seg på interaksjon mellom mennesker, og med sosialkonstruktivismen til grunn, har forskeren en helt sentral rolle. Det er derfor viktig å være refleksiv og identifisere hvordan egen forståelse, verdier og posisjon kan påvirke og forme tolkninger (Creswell & Creswell, 2018: 183). Selv har jeg vært frivillig på en musikkfestival i flere år, noe som gjør at jeg har egne opplevelser og erfaringer knyttet til dette. På den ene siden kan det føre til at man bedre forstår deltakernes uttalelser, og bekrefter disse. På den andre siden kan man overse nyanser og temaer som ikke samsvarer med egne erfaringer, men som andre forskere ville tatt tak i (Thagaard, 2018: 190).

Egne erfaringer, sammen med å ha gjort seg kjent med tidligere forskning på fagfeltet og ulike teoretiske perspektiver, utgjør en form for førforståelse. Det er kunnskap man tar med seg inn i møtet med prosjektdeltakerne og datamaterialet. Disse forkunnskapene gjorde meg forberedt på intervjusituasjonen med å forstå uttalelser og stille relevante oppfølgingsspørsmål. I starten av hvert intervju forklarte jeg prosjektets formål og oppbyggingen av intervjuet. Jeg tydeliggjorde at det ikke var riktige eller gale svar, men at det var deres subjektive tanker, vurderinger og tolkninger som stod i fokus.

I intervjusituasjonen var jeg bevisst på egen væremåte, og ønsket å fremstå åpen, interessert og avslappet for å skape en tillitsfull atmosfære (Thagaard, 2018: 99). Ved å kle meg uformelt, by på en kjeks og ha en kort samtale før selve intervjuet, ønsket jeg å etablere god kontakt med deltakerne slik at de følte seg komfortable i situasjonen. Utover i forskningsprosessen opplevde jeg å bli tryggere i egen rolle som forsker, som en konsekvens av å ha gjennomført flere intervju og lyttet til lydopptak i transkriberingsarbeidet. I de første intervjuene var jeg redd for å virke kritisk, og stilte derfor ikke så mange oppfølgingsspørsmål. Men etter hvert ble jeg tryggere på når jeg ønsket at deltakeren skulle utdype mer, og på egen væremåte.

3.6.2 Reliabilitet og validitet

Reliabilitet og validitet er begreper som benyttes for å vurdere troverdigheten, gyldigheten og kvaliteten til et forskningsprosjekt (Thagaard, 2018: 181). For å kunne stole på de resultatene som kommer frem i prosjektet, har det vært viktig å være grundig og redelig under hele forskningsprosessen.

Forskningens reliabilitet handler om resultatets konsistens, som ofte behandles i sammenheng med spørsmålet om hvorvidt andre forskere på andre tidspunkt kan reprodusere forskningsresultatet (Kvale & Brinkmann, 2015: 276). Av den grunn argumenterer Silverman (2014: 84) for at man kan styrke reliabiliteten ved å gjøre forskningsprosessen gjennomsiktig (transparent). Spørsmålet om reliabilitet kan knyttes til særlig tre forhold: intervju, transkribering og analyse. I intervjuene var jeg bevisst på å stille åpne spørsmål, før det eventuelt ble stilt mer ledende spørsmål. Slik fikk informantene mulighet til å snakke om det de synes var relevant. Kvale og Brinkmann (2015: 276) mener at ledende spørsmål, dersom de ikke er en bevisst del av intervjueteknikken, uforvarende kan påvirke informantens svar. Bevissthet rundt ordvalg og grundig utarbeidelse av intervjuguider, kan derfor være et bidrag til intervjuets reliabilitet.

Intervju som forskningsmetode er forbundet med usikkerhet i forhold til feilkilder, da forsker og informant kan tolke meningsinnholdet i uttalelser ulikt. Et tiltak for å redusere muligheten for feilkilder var bruk av lydopptak og nøye transkribering. Slik kan forskeren bruke direkte sitater, noe som styrker reliabiliteten (Tjora, 2017: 237). Umiddelbare tanker og refleksjoner fra hvert intervju ble notert i en forskningsdagbok, for å gjøre det enklere å skille intervjuene under analyseprosessen. For å hindre feilkilder fikk også informantene tilsendt det transkriberte intervjuet, med tilbudet om å lese gjennom og gi beskjed dersom noe ikke stemte. Ingen informanter ønsket å endre på egne uttalelser. I analysen skiller jeg primærdata fra teori og egne fortolkninger (Thagaard, 2018: 188). Det er opp til forskeren å velge ut sitater fra primærdata, og dermed også hva som velges bort fra materialet. Det at jeg fokuserer på generelle tendenser, fremfor enkeltelementer, styrker påliteligheten og forskningens kvalitet.

Validitet handler om forskningens gyldighet, og hvorvidt metoden er egnet for å undersøke de fenomener man ønsker å vite mer om (Kvale & Brinkmann, 2015: 276). Ifølge Kvale og Brinkmann (2015: 277-278) vil validering gjennomsyre hele forskningsprosessen, da det

foretas kontinuerlig kontroller av funnernes pålitelighet og troverdighet. Likevel bør man stille seg kritisk til om de generelle tendensene og sentrale funnene gir et godt bilde av virkeligheten, da utvalgets sammensetning er noe homogent. Siden kvalitativ forskning ikke har klare målbare variabler, er det problematisk å trekke slutninger, og det finnes av den grunn ingen fasitsvar. For å styrke validiteten har det vært viktig å sette seg inn i hva litteraturen og tidligere forskning sier om temaet, noe som gjorde det mulig å utforme relevante spørsmål til intervjuene. At det benyttes to teorier for å belyse samme fenomen kan også styrke validiteten. Dette kalles triangulering. Hensikten er at teoriene kan utfylle hverandre, og på den måten bidra til en bedre forståelse av unge frivillige og rekruttering. Vurderinger av validitet kan også knyttes til forskerens forforståelse, da den påvirker våre tolkninger. Det er viktig å presentere vårt ståsted, slik at leseren kan vurdere dens betydning for tolkning av resultater.

3.6.3 Generalisering

Dersom forskningsresultatene vurderes som rimelig reliabelt og valid, gjenstår spørsmålet om hvorvidt funnene er generaliserbare. Generalisering handler om forskningens overførbarhet, og om de resultatene man utvikler innenfor rammene av prosjektet kan være relevante også i andre sammenhenger (Thagaard, 2018: 194). Etersom studien er kvalitativ og baserer seg på et relativt lite utvalg, vil ikke resultatene kunne generaliseres på lik linje som kvantitative studier med store utvalg. Dette er heller ikke målet. Målet er at fortolkninger av forskningsresultatet kan overføres til lignende situasjoner, slik som frivillighet på andre arrangementer. Studien har også en teoretisk generalisering ved bruk av Bourdieus sosiologi og Becks individualiseringsteori. De benyttes for å belyse de unges motiver for deltakelse som frivillig, og knyttes videre til organisasjonskomiteens rekrutteringsstrategier. Resultatet i denne studien kan derfor ha stor relevans for andre organisasjoner eller arrangører som ønsker å få en forståelse av unge frivillige og hvordan de kan jobbe med rekruttering.

3.7 Etiske refleksjoner

I den kvalitative forskningen kan det være spenning mellom ønsket om å utvikle forståelse og det å ta etiske hensyn (Kvale & Brinkmann, 2015: 96). I løpet av forskningsprosessen har jeg måtte ta ulike valg knyttet til etiske aspekter. Disse valgene har basert seg på normer for vitenskapelig redelighet, og de etiske retningslinjene gitt av den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora (NESH, 2021).

Forskeren har det overordnede ansvaret for å ivareta deltakerne gjennom forskningsprosessen. Utgangspunktet for ethvert forskningsprosjekt er deltakernes informerte samtykke, og det er forskerens ansvar å orientere dem om hva deltakelsen innebærer (Thagaard, 2018: 23). Deltakerne fikk derfor tilsendt et informasjonsskriv med samtykkeerklæring (vedlegg 3 og 4), som de før intervjuet måtte lese, forstå og signere. For de digitale intervjuene ble samtykket gitt muntlig. En utfordring ved digitale intervju er at internett representerer uklare grenser mellom offentlig og privat kommunikasjon (Thagaard, 2018: 114). Det ble derfor gitt tydelig beskjed om når lydopptaket ble startet og stoppet. Samtlige av deltakerne samtykket til at informasjon fra intervjuet kunne brukes i masteroppgaven. Atkinson (2015: 173) problematiserer imidlertid prinsippet om informert samtykke, og mener at det nærmest ikke har noen verdi da hverken deltaker eller forsker helt vet hva det samtykkes til. Jeg har gjennom prosessen vært bevisst på mitt moralske og etiske ansvar som forsker.

Konfidensialitet er en grunnleggende forutsetning for en etisk forsvarlig forskningspraksis (Thagaard, 2018: 24). Prinsippet referer til at personopplysninger lagres på en forsvarlig måte og at deltakernes anonymitet sikres (NESH, 2021: 22-23). Ideelt sett betyr anonymisering at informasjonen ikke kan spores tilbake til deltakeren. Dette kan i praksis være utfordrende, gi etiske dilemmaer og føre til at verdifull informasjon faller bort. For å beskytte deltakernes identitet har jeg valgt å ikke fortelle om spesifikke arbeidsoppgaver og roller i organisasjonen. Dette for at deltakelsen ikke skal medføre ekstra belastning, og skade deres relasjoner til en tredjepart. I enkelte tilfeller tok dette bort noe av særegenheten ved deltakeren, men samtidig kunne opplysningene gjøre det mulig å identifisere personen.

Forskningsprosjektet ble meldt inn til Kunnskapssektorens tjenesteleverandør (Sikt) ettersom jeg skulle innhente og oppbevare personopplysninger. Godkjenningen fra Sikt er en bekreftelse på at de etiske retningslinjene til prosjektet oppfylte forskningsnormene (vedlegg 5). I løpet av forskningsprosessen har jeg etterstrebet å overholde normer for vitenskapelig redelighet, som også er en forutsetning for prosjektets kvalitet (NESH, 2021: 5). Dette er gjort ved å gjøre forskningsprosessen transparent med hensyn til prosedyrene som danner grunnlaget for resultatet.

4.0 Analyse og diskusjon

I dette kapitlet vil jeg presentere og diskutere studiens resultat. Med utgangspunkt i data vil jeg først se på hvordan unge mennesker vurderer, begrunner og avveier spørsmålet om deltakelse som frivillig på idrettsarrangementer. I siste del vil jeg koble dette mot hvordan organisasjonskomiteen til Ski-VM jobber med rekrutteringsstrategier, og i hvilken grad og på hvilken måte disse svarer til de unges motiver. Resultatene diskuteres fortløpende i lys av tidligere forskning og teori.

I analysen vil informantenes uttalelser bli markert med det pseudonymet de har blitt tildelt. For informasjon om hvilke idrettsarrangementer informanten har arbeidet på, vises det til den anonymiserte oversikten i tabell 1. Sitatene hentet fra det transkriberte tekstmaterialet vil bli gjengitt i kursiv eller med innrykk.

Det første analysekapitlet tar for seg informantenes vei inn i frivilligheten. Deretter ser jeg mer inngående på motivene for deltakelsen. Her struktureres analysen med utgangspunkt i hvert av de fem motivene som fremheves i forskningen. Det tas utgangspunkt i informantenes sitater som drøftes i lys av allerede presentert teori. Bourdieus kapitalbegrep er sentralt for analysen, samtidig vil Hustinx og Lammertyns kollektiv og reflektiv frivillighet diskuteres spesielt i sammenheng med individualisering. Underveis blir det også presentert kombinasjoner av ulike motiver for innsatsen, siden de ofte er sammenvevde og det sjelden er kun et enkeltstående motiv som er avgjørende. Dette gir et tvetydig, men også et mer utfyllende bilde av motivene. Videre ser jeg på hva alder har å si, før jeg i det siste kapitlet tar for meg rekrutteringsstrategiene til organisasjonskomiteen for Ski-VM i Trondheim 2025. Spørsmålet her er om disse strategiene responderer til de unges motiver.

4.1 Vei inn som frivillig

Studier om motivasjon har vært opptatt av hva det er som får mennesker til å begynne med frivillig arbeid (Sirris, 2023: 111). Musick og Wilson (2008: 288) hevder at det er helt nødvendig å se på rekrutteringsprosessen, fordi mange ikke kommer til å begynne med frivillig arbeid med mindre de blir forespurt. Selv om man i utgangspunktet har et ønske om å delta i frivillig arbeid, kan en forespørsel være den utløsende faktoren og således en viktig årsak til deltakelsen (Verba et al., 1995: 273).

På spørsmålet om hvordan de ble frivillige, svarte flere av informantene at de hadde begynt etter å ha fått en forespørsel fra familie eller bekjente som allerede var involvert. Fanny fikk høre om muligheten til å være frivillig gjennom familien: *«Jeg ble frivillig ved at foreldrene mine og søsteren min allerede var påmeldt som frivillige, og så fikk de beskjed ganske kort tid før mesterskapet om at det fortsatt manglet noen frivillige».*

Andre ble frivillig etter å ha blitt spurt av bekjente fra studiet. Blant dem Frida som *«ble hentet av en studievenninde som var seksjonsleder for en av seksjonene der».* Det samme var tilfellet for Fiona: *«... der ble jeg faktisk spurt gjennom studiet, fordi han som hadde litt ansvar og skulle finne unge frivillige, han hadde studert det samme som meg».* Fiona hadde lang erfaring med frivillig arbeid på flere idrettsarrangementer og fortalte at *«... ellers så har jeg blitt spurt. Jeg har ikke direkte gått og sagt at jeg vil være med».* Det var nære bekjente og den gamle treneren som hadde spurt om hun kunne tenke seg å bidra. Når man har et sosialt bånd til den som rekrutterer, har man det Brady et al. (1999: 153) kaller *leverage* eller påvirkningskraft. Mennesker har en tendens til å bry seg om hva sosiale forbindelser mener om oss, og det kan skape en følelse av plikt om å bidra. I de ovennevnte tilfellene uttrykte derimot informantene heller et ønske om å hjelpe til.

Flere av informantene hadde en eller annen form for idrettslig skoleing, og enkelte hadde begynt som frivillig gjennom studiet og praksisperiode. Fredrik var blant dem: *«Men det er jo [idrettsstudiet] delen hvor jeg liksom har frivillighetsdelen da, hvor det var veldig sånn prakademisk utdanning som de kalte det. Så det var veldig mye praktisk».* Fie snakket også om hvordan hun hadde begynte å arbeide som frivillig på et arrangement i en praksisperiode på skolen, og hvordan hun etter hvert fikk et nettverk som bidro til at det ble enklere å melde seg som frivillig senere: *«Når du først er med på noe, så får du et nettverk som gjør at du lettere kan bli involvert i andre ting».* Sitatet kan ses i lys av Bourdieus (1983) begrep om sosial kapital, hvor et utvidet nettverk er fordelaktig og kan mobiliseres hvis man ønsker å oppnå noe i andre sammenhenger. Nettverket kan bidra til at man får tilbud om nye engasjement, enten det er i frivilligheten eller i arbeidslivet. Videre beskriver Fie hvordan idrettsarrangører i nærområdet benyttet seg av høgskolen for å rekruttere frivillige som studerte relevante fag som sport management, organisasjon og ledelse, markedsføring eller reiseliv. Fie hadde en oppfatning av at det handlet om: *«Og liksom legge til rette for at du kan få erfaring som passer til studiet da».*

Som kan være gull verdt når man søker jobb». Dette ble en gjensidig vinn-vinn situasjon der arrangørene fikk rekruttert frivillige, som så kunne skaffe seg erfaring relatert til studiet.

Selv om flere av informantene begynte med frivillig arbeid etter en forespørsel, noe Musick og Wilson (2008: 288) nærmest fremhever som en forutsetning, fant enkelte informanter veien inn i frivilligheten selv. Frøya synes det var lite som skjedde, og hun trengte noe å gjøre. Hun meldte seg som frivillig litt tilfeldig etter å ha sett en annonse på internett: *«Jeg kom helt tilfeldig over det. Jeg husker ikke, på nettet et eller annet sted»*. Frøydis tok også selv initiativ til deltakelsen. Hun beskriver prosessen slik:

Men hvordan skal jeg gjøre det? Hvem kontakter jeg, hva gjør jeg? Men så søkte jeg bare opp da, også kom det opp sånn har du lyst til å være frivillig, også gikk jeg inn på den og fylte ut et skjema.

Frøydis hadde hørt om arrangementet av bekjente, og kunne tenke seg å bidra, men var usikker på hvordan man kunne melde seg. Både Frøya og Frøydis ble frivillige på eget initiativ ved å fylle ute et digitalt registreringskjema.

Informantene har altså beskrevet ulike veier inn til frivilligheten. I tillegg til de ovennevnte ble noen frivillige etter selv å ha spurt arrangøren om de trengtes, mens andre ble fra tidlig alder dratt med av foreldre som allerede var engasjert i arrangementet gjennom dugnad. Det hadde nærmest utviklet seg til å bli en tradisjon å delta år etter år. I det følgende vil jeg se på hvordan disse frivillige vurderer, begrunner og avveier deltakelsen, for å få en forståelse av deres motiver.

4.2 Sosiale motiver

Sosiale begrunnelser viser til at aktiviteten gjør det mulig for den frivillige å styrke hans eller hennes sosiale relasjoner (Wollebæk et al., 2015: 90). For å kartlegge sosiale begrunnelser vektlegger VFI spørsmål om de frivillige ble oppfordret fra nære bekjente om å delta, om de har venner som arbeider frivillig, om de føler sosialt press, eller sterke forventninger fra folk rundt seg om å bidra. Som diskutert ovenfor var det ofte de sterke båndene, til familie og nære bekjente, som var viktige for inntreden til frivilligheten. Det sosiale nettverket spilte i flere tilfeller en stor rolle. Samtidig kan deltakelsen som frivillig bidra til å skape et utvidet nettverk og nye relasjoner. Ofte skal arbeidsoppgaver utføres sammen med andre frivillige eller ansatte, og det er naturlig å sosialisere seg med disse. For noen kan det å arbeide i et felleskap gi glede

og trivsel, samt være medvirkende faktorer for deltakelsen. Flere av informantene fremhevet det sosiale aspektet, men det varierte hva de la vekt på og i hvilken grad de sosiale motivene var avgjørende. Jeg vil derfor trekke fram sitater som viser hvordan enkelte av de frivillige begrunnet sine sosiale motiver.

Frode hadde arbeidet jevnlig som frivillig på arrangementet helt siden han var 15 år, og var en av informantene med lengst fartstid. Både foreldre og mye av omgangskretsen var involvert som frivillige på det samme arrangementet, og som konsekvens beskrev Frode en følelse av plikt for å delta: «... du må være med for dem sin skyld var jeg ment på å si. Også kommer du inn i miljøet, og da er det vondt å komme seg ut igjen». Etter først å ha blitt en del av det frivillige miljøet, ble det naturlig å fortsette engasjementet. På spørsmålet om hvorfor han valgte å delta som frivillig trekker han fram det sosiale som viktig:

Hvorfor jeg kommer tilbake år etter år er nok miljøet tror jeg. At det er en liten gjeng som kanskje ikke møtes på annet enn dette her. Det er jo ikke bare [lokale] liksom. Og litt det at det er forskjellige aldersklasser. Så du sitter liksom rundt bordet med folk som er 70, og folk som er 15. Og det er litt artig da.

Grunnen til at Frode kom tilbake år etter år var altså miljøet, og det sosiale sammen med andre frivillige i alle aldre og fra ulike steder. Det var en liten gjeng som hadde blitt kjent gjennom deltakelsen, og det hadde blitt deres møteplass. Trivsel var en avgjørende faktor for å fortsette. Selvsagt utelukker ikke det at et mer strategisk element kan være i spill, og at deltakelsen i lys av Bourdieu (2006b: 18) kan være en ubevisst investering for å vedlikeholde sosiale relasjoner som er direkte anvendbare på kort eller lang sikt. Men dette med trivsel og kameratskap vil nok ofte være viktig, og studien til Coyne og Coyne (2001) viste at frivillige fortsatte på grunn av fellesskapsfølelsen og at arrangementet var et sted å møte interessante mennesker.

Informanten Fiona hadde vært frivillig på en rekke ulike idrettsarrangementer, men felles for flere av dem var at de ble avviklet i hennes nærmiljø og ett av dem ble avholdt hvert år. Hun hadde i flere år også vært trener i et lokalt idrettslag og hatt ulike styreverv i idrettskretsen. I likhet med Frode trakk hun fram det sosiale som sentralt for sin frivillighetsdeltakelse:

Det er egentlig fordi man møter mange allrighte folk. Det er vel egentlig hovedgrunnen. (...) Synes det er gøy å møte mye folk, møte nye folk, gamle folk, skravle litt. Jeg liker å skravle.

Sitatet oppsummerer det som flere av informantene var innom, nemlig at de var svært sosiale av seg. De likte å snakke og synes det var hyggelig å bli kjent med de andre frivillige. Det varierte dog i hvilken grad det sosiale var en del av motivet for deltakelsen. Datamaterialet indikerte at de som bidro med en mer kontinuerlig og regelmessig innsats, og som kan kobles til en kollektivistisk orientering (Hustinx & Lammertyn, 2003), i større grad trakk fram sosiale motiver som avgjørende for deltakelsen. Slik som de to ovennevnte. Lignende funn ble gjort i Holmes (2014) kvalitative studie av frivillige i reiselivsorganisasjoner, som viste at de regelmessig frivillige hyppigere knyttet deltakelsen til sosiale motiver.

For Fredrik og Fie var deltakelsen som frivillig begrunnet ut fra et behov om å skaffe seg erfaring, noe som ikke var unaturlig med tanke på deres inngang til frivilligheten gjennom praksis på studiet. Erfaring er aspekter ved frivillighet jeg senere vil koble til både arbeidsmarkedsbegrunnelser og læringsmotiver. Selv om erfaring var et sentralt motiv, ble det sosiale nevnt som en viktig faktor av dem begge. Fredrik utdyper det slik:

Det startet vel egentlig, eller det er jo å skaffe seg erfaring. Og det var på en måte hovedmotivasjonen. Men etter hvert ble det vel så mye det sosiale. Det gir deg selv også noe faktisk å være med å bidra, fordi du møter bra folk som du liker å snakke med og som du har det morsomt med da. Som også er en veldig sentral del av motivasjonen til å være med som frivillig.

Det vil altså kunne være flere motiver som sammen ligger bak den frivillige innsatsen. I tilfellet til Fredrik var det å skaffe seg relevant erfaring i forbindelse med studiet et avgjørende motiv for inntreden, men det sosiale sammen med de andre frivillige ble et sterkere motiv etter hvert som han ble bedre kjent med dem. Han så på de sosiale relasjonene som en belønning og noe han fikk i gjengjeld for å være med å bidra. Deltakelsen var en sosial gevinst, og terskelen for å fortsette ble lavere.

Fie forteller at det er mange som har spurt om hvordan hun orker å arbeid ulønnet på så mange arrangementer. Deltakelsen forsvarer hun som følger:

Det er mange som har spurt sånn hvorfor gidder du å gjøre alt det der og være med på alt når det bare er frivillig og du ikke får betalt. Men du møter ganske masse bra folk da, som jeg fremdeles har kontakt med i dag og som er veldig hyggelig å prate med. Man får jo masse erfaring, og det skaper jo et nettverk da som gjør at du får mulighet til å bidra og være med på andre ting senere.

Sitatet illustrere hvor sammensatt motiver er, og hvor vanskelig det er å skille dem. Motiver er ikke entydige, men vil fungerer sammen i mer komplekse former (Chacòn et al., 2010). Deltakelsen førte til en etablering av et sosialt nettverk, og flere av disse bekjentskapene hadde hun opprettholdt. Det er altså et sosialt motiv, men samtidig trekkes det samme nettverket etter hvert fram som noe egennyttig. Fies refleksjon kan ses i lys av Bourdieus (1983) begrep om sosial kapital. Nettverket var verdifullt med tanke på å få muligheter på et senere tidspunkt. Det kan handle om å mobilisere nettverket for å få mulighet til å være med å bidra på andre arrangementer, eller for å nå andre individuelle mål. Et slikt mål kan være å få innpass i arbeidsmarkedet ved å få referanser eller bekjente som kan legge inn et godt ord for en. Sosiale nettverk og svake bekjentskapsbånd har vist seg å ha betydning for informasjon om jobbmuligheter (Granovetter, 1973). I de neste underkapitlene fortsetter diskusjonen rundt blant annet nettverkets rolle i arbeidsmarkedet.

4.3 Arbeidsmarkedsbegrunnelser

Arbeidsmarkedsbegrunnelser kjennetegnes ved at den frivillige har et mål om å oppnå karriererelaterte erfaringer og fordeler gjennom det frivillige arbeidet (Clary et al., 1998; Wollebæk et al., 2015: 90). Fra analysen kom det frem særlig tre aspekter. Disse var praktisk erfaring, CV-bygging og nettverk. Som diskutert i kapitlet over kan nettverk knyttes til både sosiale motiver og arbeidsmarkedsgrunner. Det å få nye bekjentskaper og utvide det sosiale nettverket kan være fordelaktig ved senere anledninger. På tilsvarende vis kan praktisk erfaring begrunnes ut fra arbeidsmarkedet, læring eller en kombinasjon av dem begge. Fokuset i dette kapitlet vil være på de uttalelsene som omhandler arbeidsmarkedsbegrunnelser.

4.3.1 Praktisk erfaring

Hvilke arbeidsoppgaver og roller de ulike informantene hadde på idrettsarrangementet varierte i stor grad. For enkelte var det ikke noen sammenheng mellom oppgavene, utdanning og hva de ønsket å arbeide med senere. En tendens i datamaterialet var at disse ikke nevnte praktisk erfaring, og arbeidsmarkedet som en grunn til hvorfor de valgte å bidra som frivillige. Det var heller de informantene som hadde idrettsrelatert skoleing som oppga erfaring som et motiv. Noen var fremdeles studenter, mens andre hadde fullført enten et årstudium, en bachelor eller en master. Av disse arbeidet noen allerede innenfor idretten, mens andre hadde et ønske om å skaffe seg en framtidig jobb der. For de som hadde studert sport management, var det naturlig at flere ytret et ønske om å arbeide med idrettsarrangementer i framtida. Deltakelsen som

frivillig hadde dermed en nær sammenheng med studiet og hva de kunne tenke seg å jobbe med. De var motivert av å tilegne seg praktisk erfaring som kunne være verdifull og nyttig for å bli en mer attraktiv jobbsøker.

En av dem var Frida som jobber i et idrettsforbund, og er med i organisasjonskomiteen for et større håndballarrangement. Som nevnt innledningsvis begynte hun arbeidet som frivillig på idrettsarrangementet for å hjelpe en studievenninde. Den første arbeidsoppgaven hun hadde på arrangementet var å grille pøler og steke vafler, oppgaver som ikke direkte kan knyttes til det å tilegne seg spesifikk erfaring. Men etter hvert fikk hun en lederrolle i arrangementet, og ansvar for oppgaver som planlegging, logistikk og andre frivillige. Dette var erfaringer hun beskriver som lønnsomme i forbindelse med ønsket om å jobbe med idrettsarrangementer:

Erfaringen var jo veldig motivasjon da. Altså idrettsarrangementer er jo veldig gøy å kunne jobbe med. Og da er det veldig verdifullt å ha erfaring fra et så stort arrangement som Holmenkollen er da.

De erfaringene hun kunne få på et såpass stort arrangement utgjorde etter hvert en sentral del av motivasjonen for deltakelsen. Veien inn i frivilligheten var for henne noe tilfeldig, men i takt med mer ansvar ble begrunnelsen for deltakelsen gradvis mer rettet mot å tilegne seg praktisk erfaring. Det var flere av informantene som forklarte hvordan erfaringen de kunne opparbeide seg var viktig. For Frøya dreide det seg om å skaffe erfaring som kunne bidra til at hun ble mer attraktiv i en jobbsøkerprosess. Også Fie forteller om hvordan hun opplever deltakelsen som viktig i hennes situasjon:

Jeg tror det har vært veldig viktig for min del når man er ung da, også skal i jobb etter studiet. Hvert fall sånn som med min utdanning så har den erfaringen du klarer å opparbeide deg veldig mye å si da.

Refleksjonen til Fie oppsummerer hvorfor erfaringen fra arbeidet som frivillig var viktig for flere av informantene. Det var ikke kun på bakgrunn av idrettsutdannelsen, men fordi de var unge og dermed i en livsfase hvor de ikke hadde opparbeidet seg så mye arbeidserfaring tidligere, og den ble verdifull. Dette kan være interessant å se i sammenheng med forskning på livsfase og deltakelse i frivillig arbeid, hvor livsløpet skilles i tre faser. Den tidlige fasen preges av sosialisering, utvikling og utdanning. I livsløpets midt del vil etablering av familie, hjem og arbeidslivet spille sentrale roller, mens den siste fasen kjennetegnes av barn som forlater

hjemmet og en pensjonisttilværelse (Musick & Wilson, 2008: 221). Det vanligste funnet i litteraturen viser at omfanget av frivillig arbeid er høyest i den andre fasen. Forklaringene er at disse ønsker å prioritere tid på barnas aktiviteter og skolegang, samt er mer etablert og har et nettverk i nærmiljøet (Musick & Wilson, 2008: 222). Det er derfor ikke overraskende at selv om forskning har vist at arbeidsmarkedsbegrunnelser er den minst viktige motivasjonen for frivillig arbeid i befolkningen (Wollebæk et al., 2015: 92), er det betydelige forskjeller mellom folk i ulike livsfaser. Når man bryter ned på alder og ser på de unge under 30 år, er både arbeidserfaring og bygging av CV sentrale motiver for deltakelsen.

4.3.2 CV-bygging

Det var flere av informantene som trakk fram det å skrive opp den frivillige innsatsen på CV-en som en av grunnene for deltakelsen. Dette gjaldt for de både med og uten idrettsrelatert skoling. For Frøya var en av de viktigste grunnene, nettopp det å kunne sette et større verv på CV-en:

Men det skal sies at det å sette det på CV-en, og ha noe å sette på CV-en som på en måte ikke bare er sånn småtteri. Har vært kanskje det som har vært den største grunnen for at det ble akkurat dette da.

Da Frødis ble spurt om hun hadde noen tanker rundt det å ha deltakelsen på CV-en, kom det fram at:

Jeg har det på CV-en. Så det er jeg kjempestolt over. (...) Jeg tenker at å vise at du har vært frivillig viser at du kanskje har det ekstra giret da.

Hun var stolt over å ha vært med som frivillig, og å kunne ha det på CV-en. Frivillighet var noe hun koblet til arbeidskapasitet, noe som er positivt for en mulig arbeidsgiver. Filippa hadde også alltid ført opp arbeidet på CV-en, og fortalte at hun generelt mente at folk og arbeidsgivere satte pris på at man hadde vært frivillig. At disse unge frivillige var opptatt av CV med tanke på å skaffe seg et fortrinn på arbeidsmarkedet, er ikke overraskende med tanke på hvilken livsfase de befinner seg i. Informantene var studenter eller unge yrkesaktive, som både skulle i gang med en jobbsøkerprosess og har igjen flere år i arbeidslivet. Som tidligere nevnt fant også blant annet Wollebæk et al. (2012) og Sand (2012: 152-153) at kvinner og yngre frivillige var opptatt av å bedre sine kvalifikasjoner og posisjon i arbeidsmarkedet. Et slikt formål kan kobles til individualisering, og en mer refleksiv frivillighet (Hustinx & Lammertyn, 2003).

Frivilligheten peker i en retning av mer selvrealisering, og arbeidsrelaterte motiver ligger i større grad bak deltakelsen (Wollebæk & Sivesind, 2010: 101).

Flere av informantene var i likhet med Frøydis bevisste på hvordan arbeidet som frivillig tok seg bra ut på en CV. Det var ikke kun på grunn av den praktiske erfaringen, men fordi deltakelsen kommuniserte viktige personlige egenskaper. Frida uttrykker det slik: *«Og det å vise engasjement og kunne vise til at jeg har giddet og gjort noe annet enn å bare sitte på skolebenken»*. Arbeidet som frivillig ble et symbol for engasjement og innsats, og kan bidra til å gi mer tyngde til den frivilliges personlighet. Fie beskriver det slik: *«Det sier jo veldig mye om deg som person da, enn hvis du bare ser et karakterkort på en måte»*. Siden frivillighet gjerne er forbundet med altruisme, kunne deltakelsen vitne om mer enn praktisk erfaring. Det utviste en viss type personlighet og egenskaper hos de frivillige som man tenker er verdifulle og etterspurte i arbeidsmarkedet.

4.3.3 Nettverk

Nettverk spiller som nevnt en helt sentral rolle i motivasjonsbegrunnelser. For å få en forståelse av nettverkets rolle kan Granovetters studie og Bourdieus kapitalbegrep benyttes. Frøydis beskriver hvorfor nettverket er viktig for hennes deltakelse som frivillig, og i sitatet reflekterer hun rundt hvordan nettverket kan gi fordeler senere i livet:

Det er jo kanskje hovedmotivet og det som engasjerte meg til å bli frivillig, at det kunne åpne nye dører eller man møter nye folk som kanskje kan spille en bra rolle senere i livet, i arbeidslivet.

Sitatet oppsummerer hvordan flere av informantene med idrettsutdanning begrunnet deltakelsen med å skaffe et nettverk som kunne gi fordeler ved senere anledninger, slik som i arbeidslivet. Et aspekt hos Granovetter som har overføringsverdi til frivilligheten, er hvordan nettopp frivilligheten kan være en arena for å møte mennesker, som man ellers ikke ville ha møtt. Frivilligheten skaper møter mellom mennesker, og bidrar dermed til et større nettverk. De frivillige som ser de langsiktige ringvirkningene ved å gjøre investeringer i et nettverk, vil kunne bruke det til sin fordel. Studien til Granovetter (1973) viste at de svake bekjentskapsbåndene var avgjørende for tilgang til økonomiske ressurser i form av jobbmuligheter. Sett i sammenheng med Bourdieus (1983) sosial kapital vil tilgangen på et nettverk kunne gi fordeler, og på sikt være inngangen til økonomisk kapital. På denne måten

henger kapitalformene sammen og påvirker hverandre. Deltakelsen handlet om å samle kapital som er nyttig, og som ifølge Bourdieu er grunnlaget for all handling (Aakvaag, 2008: 152), også deltakelse som frivillig.

Datamaterialet viste at det var de med idrettsutdannelse som trakk fram nettverk som sentralt for deltakelsen, og Frida var bevisst på nytten av dette når man kunne tenke seg å jobbe innenfor idretten:

Å bygge kontaktnettverk er jo en viktig del av det. For idretts Norge er ikke så veldig stort. Og det merker man jo på en måte at man møter jo folk igjen og igjen. De som man har vært i kontakt med tidligere.

Idrettsbevegelsen i Norge er liten, og hun merket at hun møtte noen av de samme menneskene igjen på arrangementer eller i andre idrettssammenhenger. Det å få kontakter og bygge nettverket i det hun opplevde som et eksklusivt idrettsmiljø, gjorde at hun fikk en fot innenfor miljøer som kunne være nyttig for senere å skaffe seg jobb. Studier har vist at det å skaffe et profesjonelt nettverk og å knytte kontakter i arbeidsmarkedet er viktige motiver hos unge frivillige på ulike idrettsarrangementer (Skirstad & Hanstad, 2013; Williams et al., 1995; Wollebæk et al., 2012). På spørsmålet om hvilke motiver de andre i frivillighetskorpset har, uttrykte Fie at:

Noen tror jeg kun er med for å møte. Hva skal man si, riktig person som gir deg jobb da. Noen er med fordi de synes det er givende å kunne bidra og gi noe tilbake.

Hun hadde en oppfatning av at enkelte av de frivillige var bevisste på de fordelene som deltakelsen kunne medføre i forhold til arbeidsmarkedet. Dette kan kobles til en mer refleksiv og egennyttig tilnærming til frivilligheten (Hustinx & Lammertyn, 2003). I datamaterialet var dette i større grad kjennetegnet av de med idrettsutdannelse, noe som ikke er unaturlig med tanke på framtidig jobb jakt. Det er imidlertid viktig å påpeke at flere i større eller mindre grad begrunnet deltakelsen ut fra egne verdier og et ønske om å gi tilbake, og dermed en mer kollektiv orientering. Tilnærmingen til frivillighet kan være mer eller mindre kollektiv, og hver frivillig vil ha en personlig cocktail av motiver (Hustinx & Lammertyn, 2003: 171). Her er det ikke noe enten eller. Verdibegrunnelser som gjerne er forbundet med en mer kollektivistisk frivillighet kommer vi tilbake til senere i oppgaven, men først skal vi se nærmere på sitater som viser hvordan noen av de frivillige begrunner deltakelsen med læringsmotiver.

4.4 Læringsbegrunnelser

Læringsbegrunnelser handler om at den frivillige søker å lære mer, og utvikle egne ferdigheter eller å praktisere ferdigheter som ellers er ubrukte (Clary et al., 1998; Wollebæk et al., 2015: 90). For å kartlegge læringsmotiver inkluderer VFI spørsmål om de frivillige har arbeidsoppgaver som gir læringsutbytte, om de kan tenke seg å arbeide med dette i framtida, eller om de kan lære noe nytt gjennom praktisk erfaring. Det varierte hvilke arbeidsoppgaver og roller de frivillige hadde, og oppgavene var ofte ikke direkte knyttet til framtidige arbeidsoppgaver. Noen hadde for eksempel arbeidet som teamguide, flaggbærer, pressesenteransvarlig, seksjonsleder eller hadde ulike oppgaver innenfor markedsføring og kommunikasjon. Det var få av informantene som trakk fram læringsbegrunnelser som motiver, når de ble stilt et åpent spørsmål om grunnen til deltakelsen. Fredrik ønsket ikke nødvendigvis å jobbe innenfor idretten, men var likevel en av få som uttrykte at læring var et sentralt motiv for deltakelsen:

Det var jo veldig sånn at man ville lære mest mulig. Det var det som var hovedmotivasjonen. Og å få bidra innenfor så store arrangementer da. Og de forventningene ble jo absolutt møtt, for læringskurven den var bratt. Så man lærte veldig mye på kort tid.

Videre forklarer han hvilke praktiske ferdigheter deltakelsen lærte han:

Det å jobbe i lag. Jobbe med andre, men man jobber på en måte alltid selvstendig også. Man må jo ta egne beslutninger mye.

Han lærte å ta avgjørelser og samarbeide med andre. For Frøya var ikke læring i utgangspunktet et avgjørende motiv, men hun vurderte deltakelsen som lærerik med tanke på å utvikle sine lederegenskaper gjennom ansvaret hun fikk på arrangementet:

Mens her så på en måte er det ingen som forteller deg hva du skal gjøre, du må bare finne ut av alt selv. Også må du videreformidle det til resten da. Så det er noe med at den rollen, det er en annen type lederrolle. Som absolutt var lærerik.

Læringsutbyttet var det Frida synes hun satt mest igjen med etter deltakelsen, og det var noe hun kunne ta med seg videre. Som nevnt ble Frida rekruttert av en venninne, og startet med trivielle serveringsoppgaver. Etter hvert utviklet det seg en forventning om ansvar, som motiverte henne:

Også var på en måte en forventning at man skulle få såpass ansvar da at man lærte noen ting av det. Fordi det er noe med å stå å grille pølser og steke vafler. Det er begrenset hvor mye du lærer av det. Men det å ha ansvaret gir deg jo en helt annen erfaring.

Felles for de presenterte sitatene, er at de gir uttrykk for læring som nyttig for egenutvikling. Deltakelsen ga ferdigheter som de anså som verdifulle. Fokuset til informantene var på hvordan deltakelsen kunne gange dem selv i et lengre løp, som er et karakteristisk trekk ved det individualiserte samfunnet. Beck presenterer individualisering som en prosess (Aakvaag, 2008: 270), hvor et av de fremste trekkene er hvordan mennesker kobler egen tidsbruk til egen livssituasjon og egne interesser. De aktivitetene man er villig til å bruke tid på, begrunnes med referanse til individuelle hensyn og nytte. Slik er uttalelsene til informantene et uttrykk for tendensen presentert av Beck, og en mer refleksiv tilnærming til frivillighet (Hustinx & Lammertyn, 2003). Dette er aspekter ved deltakelsen som allerede har vært diskutert, og læringsmotiver føyer seg sammen med arbeidsmarkedsbegrunnelser inn i rekken av eksempler på unge frivillige med en mer refleksiv holdning til frivillighet.

4.5 Verdibegrunnelser

Verdibegrunnelser innebærer at den frivillige ønsker å uttrykke eller å handle i tråd med viktige overbevisninger som humanitære og altruistiske verdier (Wollebæk et al., 2015: 90). Spørreskjemaet VFI undersøker i hovedsak to sider ved verdibegrunnelser, som også kan identifiseres i mine egne data. Den første delen baserer seg på idealismen og omhandler det å gjøre noe for andre enn seg selv. Den andre delen handler om å gjøre noe konkret for saker som engasjerer og opptar den frivillige. Følgelig vil jeg trekke fram sitater som viser hvordan informantene begrunnet deltakelsen som frivillig på bakgrunn av idrettsinteresse, et ønske om å bidra, eller personlige og altruistiske verdier.

4.5.1 Idrettsinteresse

Det tydeligste som fremkom når det gjelder verdibegrunnelser, var den interessen informantene hadde for idrett generelt eller for den idretten som utøves på arrangementet. Allerede da det ble spurt om informantene kunne fortelle kort om seg selv og sine interesser, la de ut om idrett og hvordan den var viktig for dem personlig. Flere snakket om oppveksten i en idrettsfamilie, og hvordan idretten slik hadde blitt en viktig del av deres miljø og nettverk. At interesser går i arv, kan ses i lys av Bourdieus habitusbegrep (Bourdieu & Wacquant, 1991/1993: 32-36).

Idrettsinteressen kom tidlig og er nærmest kroppsliggjort. Interessen for idrett var tydelig stor, og flere brukte formuleringer omtrent som Filippa:

Jeg vil kategorisere meg selv som en langrennsnerd, hvis man kan si det. Er veldig veldig glad i langrenn og trening og generelt å være ute. Det er stort sett det jeg bruker tiden min på.

Idretten var en stor del av livet deres, enten det var gjennom fritid, studier eller for noen også jobb. Deltakelsen som frivillig bunnet derfor for de fleste i idrettsinteressen. Slik som for Filippa. Det samme var tilfellet for Fanny som beskriver det på denne måten:

Det er jo eneste grunnen, eller en stor del av grunnen til at jeg ville være frivillig der var jo at det var nettopp håndball. Og at det var i nærområdet, og at jeg hadde muligheten til å oppleve noe som var ganske stort da i håndball verden.

Håndballinteressen og muligheten til å oppleve et mesterskap på hjemmebane var helt essensielt. Tilsvarende fant Love et al. (2011) og Williams et al. (1995) at interessen for den idretten som utøves på arrangementet er et sentralt motiv for deltakelsen som frivillig. Arbeidsoppgaven Fanny hadde under arrangementet åpnet også for å se kampene, noe som ble fremhevet som en motivasjon. Fredrik, Fie og Frida uttrykte alle en stor interesse for idrett generelt, men i motsetning til Fanny var ikke det å se kamper og konkurranser et motiv, men heller en gevinst. Fie sier det slik:

Det er ikke sånn veldig viktig. Det er ikke derfor jeg har meldt meg som frivillig, bare for å få en gratis billett på en måte. (...) Også får det heller være en bonus at du kan få se kamp eller konkurranse.

Felles for de tre var at idrettsinteressen gjorde at de søkte på idrettsstudier, og at to av dem jobber i idretten. At det var akkurat et idrettsarrangement de var frivillige på var viktig, men hvilken idrett spilte mindre rolle. Som vi har sett la de i stor grad læring, erfaring, CV-bygging og nettverk til grunn for deltakelsen. Slik reflekterer Fie over sammenhengen mellom idrett og deltakelsen:

Jeg tror alt av arrangementer som jeg har vært med på er jo idrett. Hva skal jeg si, andre kulturarrangementer har jeg egentlig ikke sånn, jeg har ikke noe stor interesse for det og da melder jeg meg heller ikke til det med mindre jeg blir spurt om å bidra da, fordi de trenger hjelp. Så det er idrettsarrangementer jeg melder meg til på grunn av interesse og mulighet til å få erfaring og nettverk, fordi jeg ser at det er relevant i forhold til jobb.

Refleksjonen illustrere behovet for en kvalitativ tilnærming på motiver for deltakelse som frivillig. Svarene de frivillige gir bunner ofte i en verdibegrunnelse og idrettsinteressen er oftest innfallsporren. Samtidig er både lærings- og sosiale motiver sentrale faktorer for deltakelsen, og resultatet blir sammensatte motiver for å bedre lykkes i arbeidsmarkedet. Et intervju kan på denne måten få fram kompleksiteten i informantenes motiver, sammenlignet med et spørreskjema som VFI (Chacòn et al., 2010).

Flere av informantene var motivert av en sak som opptok dem, nemlig idrett. En tradisjonell oppfatning av verdibegrunnelser bygger gjerne på humanitære eller altruistiske verdier. Likevel kan det argumenteres for at kjærligheten til idretten, gjorde at de handlet i tråd med viktige personlige overbevisninger og verdier. De hadde selv hatt stor glede av idrett, og arbeidet som frivillig var en måte å bidra og å gi noe tilbake. Fiona og Frank beskriver det slik:

Altså jeg startet vel alt med å ha lyst til å være med på det frivillige på grunn av at jeg drev med idrett selv, og synes det var et fint miljø og hadde lyst til å gi litt tilbake da. Det var på en måte grunnen til at jeg har tatt på meg diverse trenerverv og være med på ulike arrangementer.

Det er egentlig bare at jeg føler at man trenger noen som stiller opp. Også er det bare naturlig å stille opp.

Dermed er begge aspektene ved verdibegrunnelser oppfylt hos flere av informantene. De arbeidet som frivillige fordi idrett var viktig for dem, og de ønsket å stille opp slik at andre kunne oppleve tilsvarende idrettsglede enten det var gjennom å delta eller ved å være tilskuer. På denne måten var motivene koblet til uegennyttige forhold, som kjennetegner en mer kollektiv tilnærming til frivillighet (Hustinx & Lammertyn, 2003). Sett i lys av individualiseringsprosesser, hvor identitetsskaping overlates til den enkelte (Aakvaag, 2008: 270), kan idretten være en plattform for å uttrykke personlige interesser og egenskaper. Idretten og frivilligheten kan dermed være en arena hvor de kan uttrykke og skape identitet.

For mange kan bekledning fungere som en form for identitetsmarkør, fordi det kan si noe om menneskers verdier, egenskaper eller tilhørighet. Det er et symbol som kan fortelle noe om den som går med akkurat disse klærne. Nesten alle informantene hadde fått funksjonær- eller frivilligbekledning, og de fleste omtalte dette som positivt. Fredrik reflekterte over hvordan

bekledningen man får som frivillig er et kjennetegn og kan kommunisere personlige egenskaper og kvaliteter:

For mange så vil jeg tro at det kanskje er litt sånn at du får en jakke hvor det står World Cup. Og at du får en med Birken logo på eller hva du gjør. At du kan gå med den hele året da, og vise at jeg er med og bidrar på de arrangementene her.

Sitatet viser en oppfatning om at noen frivillige synes det var stas å få bekledning med logo, og at dette ble et symbol på at man er med og bidrar. Bare ved å ikle seg jakken, førte det meg seg egenskaper og kvaliteter man ønsket å assosieres med. For Fiona var det åpenbart at noen var med kun for å få gratis frivilligbekledning: *«Også har du alltid noen som på en måte er med på NM og litt sånn, som er med for å få en gratis jakke. Du har alltid de»*. Når Fie ble spurt om hvilken betydning frivilligbekledning spilte for hennes deltakelse, svarte hun: *«For min del så er det egentlig ikke så viktig med klær, eller for ofte så bruker jeg det der og da»*. De materielle godene som fulgte med deltakelsen, slik som bekledning, var i liten grad motiver for å arbeide frivillig blant de unge. Pauline og Pauline (2009) fant derimot i sin studie at de frivillige var motivert av materielle goder, som ga en gevinst.

4.5.2 Altruisme som motvekt til egoisme

Et sentralt aspekt ved verdibegrunnelser er å gjøre noe for andre enn seg selv, og det er et av særtrekkene ved frivillighet. Innsatsen som legges ned kommer noen til gode. Slik er frivillighet ett av de fremste uttrykkene for altruistiske handlinger. Bourdieu virker derimot alltid å kunne forklare handlinger med fordeler for individet, og utelukker med det nærmest all altruistisk atferd (Bourdieu & Wacquant, 1991/1993; Aakvaag, 2008: 169). Det å akkumulere mest mulig sosial-, kulturell- og økonomisk kapital, er et spill hvor individer og grupper kjemper for å avansere i det sosiale rom. Bevisst eller ubevisst er de nyttige konsekvensene av handlingene grunnen til deltakelse. Følgelig vil jeg derfor trekke fram noen sitater for å diskutere altruismen opp mot egoismen og individualiseringen av samfunnet.

For Filipa er deltakelsen som frivillig preget av altruisme, og hun har ikke et direkte mål om å øke sin økonomiske kapital gjennom frivilligheten. Hun ser heller en verdi i at den økonomiske gevinsten fra arrangementet går tilbake til idrettslaget. Dette beskriver hun på følgende måte:

Altså jeg synes det er viktig selv om jeg ikke bor på [sted] lengre og er aktiv i klubben, så er det liksom en måte å gi noe tilbake på da. (...) Skigruppa har jo ikke noe økonomi uten det rennet, så selv om det ikke er jeg som skal nyte godt av økonomien så er det andre folk som skal det. Så det er viktig for meg at skigruppa opprettholdes.

Selv om deltakelsen i en frivillighetskontekst ikke kan knyttes til et direkte mål om å bygge økonomisk kapital, vil den frivillige innsatsen med utgangspunkt i Bourdieu fremdeles være et spill om å samle mest mulig kapital. Siden den frivillige innsatsen altså ikke kan forklares ut fra økonomisk gevinst, motiveres deltakelsen av andre positive konsekvenser for aktøren, slik som å skaffe sosial- og kulturell kapital. Bourdieu argumenterer for at kapitalformene henger sammen og påvirker hverandre (Bourdieu & Waquant, 1991/1993: 103-105). Sosial kapital i form av nettverk vil være nødvending for tilgang til økonomisk kapital, og på denne måten kan et mer strategisk element være i spill.

Fie reflekterte over temaet altruisme på denne måten:

Man ser jo at det blir mindre og mindre frivillighet på en måte. Mer og mer sånn betalt dugnad og honorarer for å stille opp. Og det synes jeg jo egentlig er veldig synd da. At det er sånn det skal bli, at man må betale noen for at de skal stille opp for å bidra. Fordi man får, jeg synes i iallfall at man sitter igjen med såpass mye at det kan være verdt det i seg selv. Men det er ikke alle som er enige med meg i det, vet jeg.

Fie hadde observert en frivillighet på retrett, som ble erstattet av en form for betalt dugnad. Dette synes hun var synd med tanke på at selve kjernen i frivillighet er altruistiske handlinger hvor man stiller opp og bidrar for andre uten å få betalt for det. Likevel legger Fie til et egennyttig motiv mot slutten av uttalelsen. Hun mener at det man selv sitter igjen med gjør deltakelsen verdt det i seg selv. Dette er en tendens i uttalelsene hos flere av informantene. En studie av unge frivillige i tolv land viste at hovedmotivasjonen var altruistisk, men de avviste ikke CV og sosiale aspekter som motiver (Handy et al., 2009). I min studie starter de gjerne forklaringen med typiske altruistiske motiver, før de legger ved mer egoistiske eller instrumentelle. En slik tvetydighet viser at det sjelden er altruisme som alene ligger til grunn. Dette samsvarer med Bourdieus syn på altruistisk handling. Aktøren vil til sist sitte igjen med en del fordeler etter innsatsen. Samtidig peker dette i retning av en mer refleksiv frivillighet (Hustinx & Lammertyn, 2003). Slik som Fie, uttrykte flere av informantene en bekymring for denne utviklingen, og ønsket å bremse den. Fredrik uttrykker det sånn: «*Det eneste er at man håper at frivilligheten ikke skal dø ut da*». Generelle trekk ved samfunnsutviklingen vrir

frivilligheten i en mer individualisert retning, men det trenger ikke å bety at frivillighetskulturen er døende. I det neste kapitlet vil jeg se nærmere på selvaktelsesbegrunnelser, som i motsetning til altruisme handler om egen utvikling og å styrke eget selvbilde.

4.6 Selvaktelsesbegrunnelser

Det siste motivet jeg vil ta for meg er selvaktelsesbegrunnelser, som handler om muligheter til å utvikle seg selv og styrke eget selvbilde gjennom frivillige aktiviteter. Dette går ut på å føle seg betydningsfull og mer fornøyd med seg selv. Som nevnt tidligere benytter Clary et al. (1998) i den opprinnelige utgaven av VFI, også et sjettemotiv, selvbeskyttelsesmotiver. Disse motivene handler om å lette på egen livssituasjon, som for eksempel ved å bruke den frivillige aktiviteten til å beskytte seg selv mot ensomhet. I de norske frivillige innsatsundersøkelsene, som er gjentatt jevnlig siden 1998 (Wollebæk et al., 2015: 87-88), har man ikke tatt i bruk dette. Den forkortede varianten av VFI er også brukt i undersøkelser på en rekke ulike idrettsarrangementer i Norge, slik som Ungdoms-OL (Hanstad, 2017: 96). På bakgrunn av dette, og at det ved åpne spørsmål heller ikke ble identifisert noen slike motiver i datamaterialet, er selvbeskyttelsesmotiver ikke inkludert i denne studien. Derimot ble selvaktelsesgrunner nevnt av flere informanter. De uttrykte det med ord om at de var stolte, betydningsfulle, vesentlige eller fikk andre gode emosjonelle følelser gjennom deltakelsen. Flere av dem likte å bli satt pris på og følte dermed en stolthet og en bedre selvfølelse. Dette er noe som kan være med på å styrke selvbildet.

Deltakelsen som frivillig førte ikke med seg så mange materielle goder for Filippa, men hun forteller om hvordan følelsen hun selv får ved å være en del av arrangementet, har en positiv innvirkning for hennes selvaktelse:

Altså det er personlige goder da, altså den følelsen man sitter igjen med selv og på en måte kall det skryt og anerkjennelsen man får i etterkant for å ha vært en del av det da. For det er ikke noen materielle goder. (...) Men jeg gikk jo ikke inn i det her for å få noe ut av det annet enn på en måte kall det emosjonelle følelser da.

Ser man sitatet til Filippa i sammenheng med Becks individualiseringsteori, den reflekseive frivilligheten og selvaktelsesbegrunnelser, er de individuelle motivene fremtredende. Siden selvaktelse nettopp handler om å styrke selvet, vil egenutvikling, og dermed Bourdieus forståelse av altruisme stå sentralt i slike begrunnelser for frivillig arbeid. For Filippa var det

følelsen av å få skryt og anerkjennelse for innsatsen, som var en form for motivasjon. Det gir en god selvfølelse hos individet når den innsatsen man legger ned uten å få betalt for det, settes pris på av andre. Fiona beskriver følelsen på denne måten: *«Men så vet man liksom at det settes pris på, stor pris på den jobben du legger ned og at det er ingen som tar den forgitt liksom»*.

Samtlige av informantene hadde en klar oppfatning av at de frivillige var helt unnværlige for arrangørene og avviklingen av arrangementet. Filippa forklarer betydningen av de frivillige på følgende måte: *«Så de frivillige som er med er jo helt vesentlig for at det skal bli noe arrangement»*. Frøya beskriver det slik: *«Det hadde ikke vært sjans uten frivillige. Det hadde ikke gått i det hele tatt. Det hadde ikke blitt noen ting»*. De frivillige var klar over at de gjorde en viktig jobb, og at det ikke hadde blitt noe arrangement uten dem. Sett i sammenheng med sitatet til Fiona kan man anta at hvordan en opplever at andre ser på den frivillige innsatsen, kan påvirke den frivillige sin selvfølelse. Med bakgrunn i dette kan selvaktelsesbegrunnelser sies å være sårbare. Dersom man er motivert av selvaktelsesgrunner, kan manglende anerkjennelse for innsatsen føre til tap av motivasjon. Fiona fikk ikke så mange tilbakemeldinger av arrangør underveis, men det var heller en felles forståelse og følelse av at de var takknemlig overfor den innsatsen som ble lagt ned:

Du får alltid en klapp på skulderen eller en blomst etter endt arrangement. Men man får kanskje liksom ikke så mye feedback underveis da. (...) Det er en felles forståelse av at den jobben som legges ned settes veldig stor pris på.

Hvordan arrangørene viste takknemmelighet ovenfor de frivillige varierte. Det var noen av informantene som i likhet med Fiona hadde opplevd å få blomster, andre arrangører holdt en fest eller sosial samling for de frivillige eller så hadde arrangøren uttrykt takknemlighet på andre måter. Felles for de fleste av informantene var at de generelt følte seg godt ivaretatt av arrangør, et inntrykk som også Hanstad (2014: 99) bekrefter etter undersøkelser på nærmere 20 idrettsarrangementer i Norge.

4.7 Aldersforskjeller i motiver

For å avslutte kapitlene om hvordan de unge frivillige begrunner og vurderer spørsmålet om deltakelse, og diskusjonen av de motivene som ligger bak deltakelsen som frivillig, ønsker jeg å trekke fram et interessant aspekt ved datamaterialet som enda ikke er diskutert. På spørsmål om hvilke motiver de tror andre i frivillighetskorpset har for deltakelsen, var det flere av

informantene som snakket om forskjeller mellom ulike aldersgrupper. Det var en klar oppfatning av aldersforskjeller når det gjaldt motiver for frivillighetsdeltakelsen, og følgelig ønsker jeg å trekke fram noen eksempler som illustrere dette.

Frida forteller om inntrykket av en todeling blant de frivillige med tanke på alder:

Jeg tror det er veldig delt på generasjoner. Jeg tror at den eldre generasjonen er mer ildsjel-frivillige. De har vært med i mange år og på en måte, de gjør det hvert år. Det arrangementet er de med på hvert år og det er tradisjon. Så tror jeg på en måte at min generasjon er det mye bygging av CV, erfaring og få kontakter. Altså at det har en større verdi for seg selv da, og ikke at det er fordi det har en så stor verdi for noen andre. Ja, man gjør det mer for sin egen del da. For å tjene noe på det selv.

Frida betegnet den eldre generasjonen som ildsjel-frivillige, og koblet motivene deres til altruistiske verdier. Til forskjell hadde hun inntrykket av at hennes generasjon i større grad begrunnet deltakelsen ut fra egoistiske forhold, noe som samsvarer med Bourdieus forståelse av individuelle fordeler som grunnlag for handling (Bourdieu & Wacquant, 1991/1993; Aakvaag, 2008: 169). Det er imidlertid viktig å påpeke at jeg ikke har hatt med eldre i datamaterialet, og at dette derfor kun er spekulativt fra informantenes side. I likhet med Frida mener Frøydis at deltakelsen til de unge er motivert av å få fordeler i eksempelvis arbeidsmarkedet:

Jeg føler at de som er frivillige er litt splittet med tanke på alder, fordi ofte så er man jo på arrangement fordi man elsker idrett og at det er derfor de er der som frivillig og har vært det i mange år (...). Også er det jo oss unge som kanskje er der for å ikke vise ansikt, men for å ja skape nettverk da.

Det at unge mennesker vil ha mer ut av deltakelsen og er mer opptatt av å skaffe seg praktisk arbeidserfaring, bygge CV og få et utvidet nettverk enn de eldre, er ikke oppsiktsvekkende med tanke på den livsfasen de befinner seg. Der de unge er helt i startfasen av arbeidslivet, er de eldre frivillige gjerne yrkesaktive eller pensjonister. Disse er nok ikke motivert av å tilegne seg arbeidserfaring, men har heller andre motiver for den frivillige innsatsen. Fredrik sier det slik:

Nei, det er jo dem som på en måte er på min alder som jeg tror har ganske likt som meg. Men så har du jo de som er pensjonister, som er en helt annen gruppe igjen. De er ikke der for å skaffe erfaring på en måte. Det er ikke det som er motivasjonen. Der er det mye mer det sosiale, og å ha noe å se frem til.

Pensjonister var den aldersgruppen Fredrik satte sammen med sosiale motiver, og han mente at deltakelsen som frivillig var noe de eldre kunne se fram til. De var muligens frivillig sammen med venner, og et idrettsarrangement fungerer som en sosial arena hvor man treffer andre med samme interesser som seg selv. Både sosiale motiver og interessen for idrett var motiver Frode mente var sentrale for den generelle deltakelsen til andre frivillige på arrangementet: «*Jeg tror nok mye av det går på den sosiale biten. Også er det en del, hva skal man si, særs interesserte som er veldig interesserte i alpint*». De andre frivillige mente han at kunne ha motiver knyttet til interessen for idretten som utøves på arrangementet, og muligens var de motivert av å sosialisere seg med likesinnede mennesker. Dette kom også fram i en studie av William et al. (1995), som fant at det å sosialisere seg med mennesker som har like interesser som seg selv var et viktig motiv.

Dersom man ser disse uttalelsene i lys av individualisering av samfunnet, og overgangen til en mer refleksiv frivillighet, kan de peke i en retning av en frivillighet i endring. Det kan virke som at de unge har en oppfatning av at egen generasjon har en mer refleksiv holdning til frivillighet. De unge frivillige vil ha mer ut av deltakelsen, og begrunner i større grad den med personlige hensyn og nytte. På denne måten har de unge en mer instrumentell tilnærming til frivillighet. Den frivillige innsatsen til den eldre aldersgruppen forbinder de derimot med langvarig engasjement, altruistisk handlinger, samt indre og sosiale motiver. Alle disse er kjennetegn på en kollektiv frivillighet. Samtidig har vi i løpet av analysen sett at også flere av de unge begrunner egen deltakelse med slike uegennyttige motiver. På tilsvarende vis som Hustinx og Lammertyn (2003: 171) kan man forklare det ved at både kollektive og refleksive «*ingredienser vil blandes sammen*» til en personlig sammensetning av motiver. Heller enn å erstatte kollektivismen, er det snakk om en pluralisering og hybridisering av motiver, som fører til at motivasjonsgrunnlaget for deltakelsen som frivillig blir mer komplekst og mangfoldig. Dette kan se ut til å være gjeldene hos de unge frivillige. Konsekvensen for arrangører er at de må møte et større spekter av motiver og forventninger når de arbeider med å rekruttere unge potensielle frivillige.

4.8 Rekrutteringsstrategier Ski-VM 2025

I den avsluttende delen av analysen vil jeg ta for meg hvordan organisasjonskomiteen til VM på ski i Trondheim 2025 jobber med rekruttering. En av komiteens ambisjoner er å rekruttere neste generasjon frivillige (Trondheim 2025, u.å.-c: 13), og skal de lykkes må de utvikle strategier som når ut til blant annet unge mennesker. Et godt utgangspunkt for å rekruttere denne målgruppen, er å se på motivene de har for å delta som frivillig. I lys av dette ønsker jeg å undersøke i hvilken grad og på hvilken måte komiteens strategier svarer til de unges motiver.

Intervjuet med nøkkelinformanten fra organisasjonskomiteen bar preg av at det var to år igjen til mesterskapet, og at de fleste planer fremdeles var på tankestadiet. Komiteen delte VM-prosjektet inn i tre helt overordnede faser. Disse var: veien mot VM, gjennomføringen av VM, og arven som er igjen etter mesterskapet. Det første året etter etableringen av selskapet hadde komiteen jobbet med kartlegging og å utvikle strategiske planer. De hadde brukt tid på å utforske muligheter, sondere terrenget og utforme ambisjoner. Rundt årsskiftet 22/23 begynte planleggingsfasen, hvor komiteen nå jobbet med utforming av organisasjonskart, rekruttering av folk til organisasjonen og å legge planer for absolutt alle deler av arrangementet. Hvor i planleggingsprosessen komiteen befinner seg beskriver informanten på følgende måte:

Men når du kommer dit, så skal plutselig organisasjonen vokse fra 25 til 2500. De må vite hva de skal gjøre. De kan ikke begynne å planlegge. Der er det oppskrift, og den oppskriften må lages. Og det er der vi holder på nå.

Selv om komiteen akkurat hadde påbegynt arbeidet med å utforme mer detaljerte og konkrete planer, fikk jeg i løpet av intervjuet et innblikk i deres ambisjoner og mål i forhold til frivillighet. Komiteen hadde gått ut med et anslag om at de trenger 2500 frivillige til mesterskapet, men informanten var tydelig på at antallet kunne justeres, og at det var noe den planleggingsfasen de nå befant seg i skulle ta dem inn i. Når de etter hvert fikk på plass flere planer, ville det være enklere å si eksakt hvor mange som trengs, med hvilken bakgrunn, hvilken kompetanse de må ha og hvilke oppgaver de skal ivareta. For øyeblikket jobbet de ikke aktivt med rekruttering av frivillige, mye på grunn av tidsspennet fram mot mesterskapet:

Man kan ikke rekruttere 2500 stykker nå. For da må vi rekruttere dem en gang til er jeg redd for. For det er mye som skjer i livene til folk. At det er litt tidlig. Veldig mange er stresset på våre vegne. Jeg prøver å si at jeg tror det er tidlig, men selvfølgelig så skal alle som tenker på og har lyst nå må vi jo binde til oss (...).

For å knytte til seg de som har lyst til å bidra som frivillig under mesterskapet, har komiteen ute et digitalt skjema hvor man kan registrere seg. Det er 750 personer som allerede er registrert, men informanten hadde ingen formening om alderssammensetningen blant disse. Komiteen var nå helt i slutfasen på å forhandle og lande en avtale for et nytt system de skulle benytte seg av for å registrer og kommunisere med de frivillige. Alle måtte da inn å fylle ut et skjema på nytt for å blant annet spesifisere hvilken oppgave de ønsker og registrere alder. Når komiteen var rundt omkring og snakket med folk, oppfordret de dem til å bli med og registeret seg som frivillige, altså en form for rekruttering. Komiteen jobbet nå med å legge planer for mer spissede rekrutteringskonsepter. Et konsept de hadde iverksatt var AktiVM, som er et folkehelseprosjekt. Samtidig inngår prosjektet i en rekrutteringsplan ved at det er en måte å komme i kontakt med folk og gjøre dem oppmerksomme på Ski-VM. AktiVM var også et av tiltakene komiteen ønsket å bruke i arbeidet for å engasjere studenter på veien fram mot VM. Informanten forteller:

Så jobber vi mye sammen med studenter. Jeg har sju EIT grupper som holder på å surre rundt VM tema akkurat nå. Vi har snakket med Studentlekene, vi holder på å snakke med NTNUI, og AktiVM kommer til å ha en del aktiviteter i og rundt studentmiljøene slik at vi hvert fall får dem til å vite at VM kommer.

Slike type tiltak kan være med på å synliggjøre arrangementet i studentmiljøet fremover, og bidra til å tiltrekke seg unge frivillige. Komiteen har ambisjoner om å rekruttere neste generasjon frivillige, og således kan studentmiljøet være en egnet rekrutteringsarena. Som tidligere presentert var det flere av informantene som hadde opplevd å bli rekruttert på studiet, men komiteen søker bredt i flere miljøer. De ønsker som nevnt at mesterskapet skal bidra til skoling og etablering av neste generasjon frivillige. Det er tenkt å være en langsiktig investering for å få påfyll av frivillige og styrke arrangementskompetansen i regionen. Målet er å etablere en frivilligstab som kan brukes jevnlig på arrangementer i Granåsen i årene som kommer, og skal med det være en del av arven som er igjen etter mesterskapet.

Høyprofilerte idrettsarrangement er på mange måter skreddersydd for å møte motivene til den moderne frivillige. De er kortvarige, formålet er spesifikt og mange av arbeidsoppgavene kan gi fordeler i form av kvalifikasjoner til arbeidsmarkedet. Organisasjonene er profesjonelt styrt, med en vertikal struktur, der ansatte og frivillige jobber sammen, og deltakelsen kan bidra til bygging av human og sosial kapital. Det er viktig at organisasjonskomiteen til Ski-VM legger vekt på motiver i rekrutteringsprosessen, og det var tydelig at de hadde flere ambisjoner og mål knyttet til rekruttering av unge, men at de fremdeles jobbet med å utvikle strategier og legge

planer for utføringen. Av de planene komiteen hadde rundt rekrutteringsstrategier og insentiver for deltakelsen som frivillig, var det flere som responderte til motivene hos de unge potensielle frivillige.

Flere av de unge frivillige var tydelig opptatt av arbeidsmarkedsbegrunnelser, og deltakelsen var motivert av å skaffe seg erfaring, få et utvidet nettverk eller forbedre sin CV. Dette er ikke oppsiktsvekkende med tanke på livsfasen de unge befinner seg i, og på mange måter er det selvsagt uproblematisk at de unge vil ha noe ut av rollen som frivillig. Det er heller et spørsmål om hva arrangørene gjør for å møte det. Komiteen tenker å friste de frivillige med en attest, og bruke dette aktivt i rekrutteringsprosessen:

Opp mot unge for eksempel så tenker vi jo mer attester. Du er med i et lederutviklingsprogram av noen slag. Der du får noe erfaring som gjør at du står bedre rustet til en annen jobb. Og viser at du på en måte har vært med og hatt et ansvar og slike ting da.

På denne måten kan organisasjonskomiteen oppfylle et viktig motiv hos flere unge frivillige, nemlig å få arbeidserfaring og en attest på den jobben man har gjort. Når det gjelder attester, kan det være hensiktsmessig for komiteen å vurdere om den skal være standardisert. Generelt er nok mange arbeidsgivere interessert i folk som har engasjert seg ut over eget fag, men på samme tid kan en upersonlig og lite konkret bekreftelse være av beskjeden betydning (Hanstad, 2017: 100). Det kan derfor tenkes at de unge ønsker seg en mer personlig attest, som i tillegg til arbeidsoppgaver, kurs og aktiviteter, sier noe om egenskaper og innsatsen til den enkelte. Med bakgrunn i dette kan det være lurt for komiteen å gjøre seg opp noen tanker rundt systemet for attester, og hvem som har ansvaret.

Det kan være krevende for et engangsarrangement som Ski-VM å bidra til at det knyttes kontakter som kan være til hjelp i framtidig jobbsøking, men et alternativ er at komiteen organiserer en form for møteplass mellom samarbeidspartnere og de frivillige. For samarbeidspartnerne kan arrangementet være et utstillingsvindu med mulighet for å vise frem jobbmuligheter til frivillig, åpne for internship og knytte kontakter. De svake bekjentskapsbåndene som man kan skaffe seg gjennom deltakelsen som frivillig, kan med henvisning til Granovetter (1973) spille en vel så viktig rolle som de sterke båndene når det gjelder å få tilgang til jobbmuligheter. Svake bånd kan fungere som broer til individer som beveger seg i andre kretser enn seg selv, og kan åpne for muligheter og ressurser en aktør ellers

ikke ville oppnådd via sterke bånd. Under arrangementet kan de frivillige knytte mer uformelle nettverk som er av betydning, da man kan treffe folk fra ulike samfunnslag. På denne måten kan et arrangement bidra til nettverksbygging for de unge. Sosial kapital i form av et slikt nettverk kan benyttes for nå individuelle mål på kort eller lang sikt, noe flere av de unge frivillige peker på som viktig i denne studien. En idé for komiteen kan være å se på tiltak for å utnytte et slikt potensial, og benytte seg av det i rekrutteringen.

Individuelt orienterte frivillige er gjerne ute etter å lære og få erfaring. Det ser vi også blant de frivillige i denne studien, hvor flere trakk fram motiver knyttet til disse sidene ved deltakelsen. Komiteen hadde flere tanker om opplæring av de frivillige i forkant av arrangementet:

Også jobber vi med kompetanseutviklingsbiten i forhold til å bygge e-læring, og også tenkt tanker i og rundt noe som vi kaller Granåsen akademiet. I forhold til at det er noe obligatoriske kurs som alle må ta. Også kan det være plukkklister der i forhold til en del kurs som kanskje dem som har deltatt tidligere ikke nødvendigvis trenger å ta.

Komiteen ønsket å utvikle et digitalt opplæringsprogram med ulike kurs for de frivillige. Noen av kursene var obligatorisk, og handlet blant annet om bærekraft, mens andre var valgfrie. Disse er det lurt at komiteen passer på at ikke blir for generelle og lite spesifikke, men heller forbereder de frivillige på arbeidsoppgaven. Noen av de unge frivillige i denne studien var opptatt av ansvar, og å få oppgaver som faktisk gir rom for læring. En mulighet komiteen vurderte var et ungt-frivillig-program, for å skolere unge med et lederansvar fram mot mesterskapet:

Ta 50 unge som tar en skole på veien til, som vi gjør sammen med en samarbeidspartner. Det finnes jo noen midler å søke Norges idrettsforbund med. Det her er en modell som Vikersund har gjort. De rekrutterte inn og hadde 50 unge ledere inne til VM i Vikersund i fjor for eksempel.

Med økonomisk støtte fra Norges idrettsforbund og Ung-Frivillig Fond, så komiteen på muligheter for å implementere deler fra modellen til Vikersund og sy det sammen til et program for å engasjere unge til å bli frivillige med et lederansvar. Et slikt tilbud kan tenkes å være attraktivt overfor de unge som har motiver knyttet til læring og å skaffe seg unik erfaring. I prosessen med å rekruttere unge kan dette være nyttig, men på samme tid må komiteen være bevisst på at disse faktisk blir satt til lederoppgaver som forespeilet. Andre muligheter komiteen utforsket var mentorordninger, hvor unge med lyst til å lære kan ha en assisterende rolle under

en mer erfaren leder. For så å få mer ene ansvar under framtidige mesterskap, slik som junior VM i 2026.

I tillegg til de ovennevnte fortrinnene, har komiteen tanker rundt andre materielle goder som de frivillige kan få gjennom deltakelsen:

Det er jo mange måter å få insentiver på, og vi har tenkt mer i banen mat, du får en uniform, klær, jakke, lue. Det er noe unikt som bare de frivillige får. Frivilligfest, avslutningsfest, vi må ha kick-off i forkant. Kanskje får de en billett eller to til seg og en bedre halvdel. Eller sånn gratis transport i og rundt arrangementet.

Der kollektivt orienterte frivillige legger ned en innsats for å gjøre noe for andre, er de med en mer refleksiv tilnærming mer opptatt av hva de selv kan få igjen for innsatsen (Hustinx & Lammertyn, 2003). Til tross for dette fant jeg ingen konkrete data på en direkte kobling mellom motiver og materielle goder blant de unge. Materielle goder var ikke insentiver, men mer heldige sideeffekter. Selv om bekledning ikke nødvendigvis er sentralt for deltakelse, vil det å bære uniformen trolig være noe som mange synes er stas ettersom den viser at man er en bidragsyter til mesterskapet. Videre kan samlinger og fester være med på å møte sosiale motiver hos de frivillige. Det er nok mange som melder seg som frivillig for sosialt samvær og for å møte likesinnede med interesser som en selv. Datamaterialet viste at idrettsinteressen var avgjørende for deltakelsen som frivillig. Å få billetter eller muligheten til å være på arenaen å se konkurransene og oppleve stemningen, kan virke attraktivt. Det er ventet opp mot 220 000 betalende tilskuere til Granåsen, og en av komiteens ambisjoner er å skape tidenes folkefest i Trondheim. Så det å være med som frivillig kan være en måte å få oppleve festen.

Når nøkkelinformanten ble spurt om hvordan komiteen arbeider for å nå målsetningen om å rekruttere neste generasjon frivillige, svarte vedkommende:

For vår del handler det ekstremt mye om å gjøre aktiviteter og være synlige. Skape engasjement rundt VM mot alle målgrupper. (...) Og få folk til å vite at VM kommer. Det er fortsatt to år igjen, også etter hvert begynne å snakke litt mer om hva man kan få for å være med, og få folk til å kjenne at dette er en unik mulighet som man ikke kan la gå fra seg.

I rekrutteringen ser komiteen for seg å spille på at det å være med som frivillig er en unik sjanse til å få oppleve og å være en del av mesterskapet. Et VM på ski i Norge er unikt, og det er lenge

til man igjen er vertskap for et slik mesterskap. Med tanke på skiidrettens posisjon i Norge, har komiteen troen på at man skal klare å få tak i et tilstrekkelig antall med frivillige. På samme tid uttrykker de også en viss usikkerhet på hvilke krav folk stiller til frivillig arbeid i 2025, da man de siste årene, og særlig etter pandemien, har sett en negativ utvikling. Likeledes som individualiseringsprosesser i samfunnet har ført til endringer i frivillighetens mønstre, fører de til en omstrukturering i motivasjonsgrunnlaget for frivillig arbeid. Unge frivillig kan ha både refleksive og kollektive motiver som ligger bak engasjementet. Det er derfor viktig at komiteen er tydelig på at både refleksive og kollektive motiver kan bli realisert for de frivillige, og legge vekt på dette i rekrutteringsstrategiene. I rekrutteringsmateriellet mot unge frivillige er det derfor en idé å bruke begreper som unik mulighet, minner for livet, sosialt felleskap, verdifull erfaring, et større nettverk og forbedret CV. Samtidig er det viktig at komiteen er bevisst på hva de kommuniserer ut når de søker etter frivillige, og har planer i forhold til hvordan de kan tilfredsstille disse forventningene.

5.0 Avslutning- en oppsummering av sentrale resultater og funn

Utgangspunktet for studien har vært å få mer kunnskap om og en bedre forståelse av hvordan unge mennesker selv vurderer, begrunner og avveier spørsmålet om deltakelse som frivillig på idrettsarrangementer. Dette er viktig med hensyn til å rekruttere neste generasjon frivillige. De unge er en av målgruppene som organisasjonskomiteen jobber med å engasjere frem mot Ski-VM i Trondheim i 2025. Som oppfølging til hovedproblemstillingen ønsket jeg å få et innblikk i hvordan komiteen jobber med rekrutteringsstrategier, og i hvilken grad og på hvilken måte disse svarer til de unges motiver. Hensikten med denne avsluttende delen er å samle trådene, samt å svare på studiens problemstillinger.

Resultatene indikerte at unge har ulike veier inn i frivilligheten. Flere ble dratt med via sterke bånd til familie og nære bekjente som allerede var frivillig, enkelte begynte som følge av studier og praksisperiode, mens andre meldte sin interesse gjennom å fylle ut et digitalt registreringsskjema. Mange av de unge ble rekruttert til frivillig arbeid ved å bli spurt. Det kan derfor se ut som at en forespørsel kan være viktig og en utløsende faktor for deltakelse. De frivillige begrunnet motivene bak innsatsen på ulike måter, og det varierte i hvilken grad de fem motivene (Clary et al., 1998) var avgjørende for deltakelsen. Verdien av nettverk var sentral både når det gjaldt sosiale motiver og arbeidsmarkedsbegrunnelser. Det var særlig de frivillige med en mer kollektiv orientering, og en regelmessig innsats, som fremhevet sosiale motiver som avgjørende for deltakelsen. Samtidig viste empirien at det sosiale for noen ble et sterkere motiv etter hvert som de utviklet relasjoner og ble bedre kjent med andre i frivilligstaben.

Der de sterke relasjonene er viktige innenfor de sosiale motivene, er verdien av de svake bekjentskapsbåndene viktigere for tilgang til arbeidslivet (Granovetter, 1973). Det var tydelig at arbeidsmarkedsbegrunnelser utgjorde en stor del av motivasjonsgrunlaget for deltakelsen til flere av de frivillige. De var motivert av å tilegne seg praktisk erfaring, bygge CV og skaffe seg et utvidet nettverk som kunne gi fordeler i arbeidsmarkedet. Dette er ikke oppsiktsvekkende med tanke på den livsfasen de unge befinner seg i, og at enkelte kunne tenke seg en jobb innenfor idretten. Siden frivillighet gjerne er forbundet med altruisme, var flere bevisst på at deltakelsen kunne kommunisere personlige verdier og egenskaper som de visste var etterspurte i arbeidsmarkedet. Andre begrunnet deltakelsen i et ønske om å lære og utvikle spesifikke ferdigheter som kan være verdifulle, slik som samarbeid og lederskap. Det var viktig å få ansvar og meningsfulle oppgaver som faktisk gir rom for læring og egenutvikling. Holdningen de unge

har til frivillighet peker altså i en mer refleksiv retning. Flere er opptatt av hva de selv kan få igjen for deltakelsen, og tilkjenner motiver relatert til egeninteresse.

Alle informantene uttrykte stor idrettsinteresse, og for noen var interessen for den idretten som utøves på arrangementet helt essensielt for deltakelsen. Motivene til flere av de frivillige var forankret i å arbeide for verdier og aktiviteter som var viktige for dem personlig. De hadde selv hatt stor glede av å drive med idrett, og innsatsen som frivillige var en måte å stille opp og gi noe tilbake. Selv om deltakelsen for noen bunnet i uegennyttige grunner, lå det i flere tilfeller også egoistiske motiver i begrunnelsen. På samme tid som innsatsen kan komme andre til gode, kan den også gi anerkjennelse og stolthet hos den frivillige. Bedre selvfølelse kan være med på å styrke selvbildet, og dermed ha en positiv innvirkning på selvaktelsen. Denne tvetydigheten viser hvordan motiver fungerer sammen i mer komplekse former, og at kombinasjoner av både kollektive og refleksive motiver kan ligge bak samme frivillige engasjementet.

Studien tyder på at dagens unge frivillige på idrettsarrangementer er opptatt av hvordan deltakelsen kan bidra til egenutvikling og å oppnå individuelle mål. Men som Wollebæk et al. (2015: 162) påpeker, handler det ikke utelukkende om å tilfredsstille egeninteresse. Både uegennyttige og altruistiske forhold spiller fortsatt en rolle. Snarere enn å erstatte kollektivismen, har individualisering ført til en mer kompleks og mangfoldig motivasjonsbasis hos de frivillige. Omstrukturering av frivillighetens mønstre betyr ikke at den norske dugnaden er døende, og inntil videre er det liten grunn til å tro at de unge vil slutte å stille opp. Men de unge vil trolig gjøre andre typer tilpasninger, slik at dugnadens form kan endre karakter. Det kan tenkes at langsiktige prosjekter blir en utfordring med en mer individualisert og refleksiv frivillighet (Lorentzen & Dugstad, 2011: 202). Et arrangement som Ski-VM, kan virke tiltrekkende for de unge og mer refleksive frivillige. Deltakelsen er tidsavgrenset, formålet spesifikt og den kan bidra til å bygge human og sosial kapital. Dette gir organisasjonskomiteen et godt utgangspunkt for å lykkes med ambisjonen om å rekruttere neste generasjon frivillige. Foreløpig har komiteen planer om å tilby blant annet opplæring, ungt-frivillig-program, mentorordninger, attest, og å bruke dette aktivt i rekrutteringsstrategien. Dette er tiltak som svarer godt til de unges motiver. Samtidig er det i rekrutteringen viktig å legge vekt på at et bredt spekter av motiver kan realiseres, og at ambisjonene er realistiske i forhold til hva de frivillige faktisk kan oppnå gjennom deltakelsen. Det handler om det vi kan kalle

forventningsstyring. Et misforhold mellom forventninger og oppfyllelse, kan ha negativ innvirkning på viljen til å engasjere seg som frivillig på framtidige idrettsarrangementer.

5.1 Forskningens relevans og innspill til videre forskning

Jeg håper resultatene har illustrert behovet for kvalitative tilnærminger til et fagfelt som fra før er godt kartlagt ved bruk av kvantitativ metode. Mens den kvantitative forskningen har vist *hvilke* motiver som er sentrale for deltakelse, har jeg forsøkt å forklare *hvorfor* motivene er viktige, og hvordan de unge selv vurderer, begrunner og avveier spørsmålet om deltakelse som frivillig på idrettsarrangementer. Analysen viser at motiver ikke er entydige, men ofte tett sammenvevde og fungerer sammen på komplekse måter. Selv om studien er et bidrag til forskningsfeltet, er det fremdeles behov for flere kvalitative studier for å få en forståelse av motivene som ligger bak den frivillige innsatsen hos unge. En slik kunnskap er nødvendig for arrangører som ønsker å rekruttere unge frivillige, slik som organisasjonskomiteen til Ski-VM i 2025.

En større andel av studiens utvalg besto av frivillige med idrettslig skolering, noe som kan ha ført til et ensidig inntrykk av motivene. Det er naturlig at disse enten jobber eller ønsker seg en jobb innen idrett, og at dette utgjør noe av engasjementet for deltakelsen. Et forslag til videre forskning er derfor å studere motivene til en gruppe unge frivillige som er mindre involvert i idrett. Et mer mangfoldig og strategisk utvalg kan trolig gi større variasjon i motiver for deltakelse. Unge i alderen 15-30 år er de som deltar minst i frivillig arbeid her til lands. Det kunne dermed vært interessant å snu spørsmålet, og heller spørre om hvorfor en gruppe unge mennesker *ikke* deltar i frivillig arbeid, og se på barrierer som hindrer deres deltakelse. Videre har det i denne studien kommet fram at unge virker å ha en oppfatning av forskjeller i motiver mellom aldersgrupper i et frivillighetskorps. Det å ta utgangspunkt i et idrettsarrangement for å sammenligne motivene til de frivillige på tvers av aldersgrupper, er en aktuell inngang til videre forskning. Her kan det tenkes at man kan identifisere to frivillighetskulturer, en kollektivistisk frivillighetstradisjon blant de eldre i kontrast til de unge med en mer individualisert orientering. Dette er allerede kjent fra tidligere forskning, men en kvalitativ inngang kan gi en dypere forståelse.

Helt til slutt vil det selvsagt være nyttig å studere hvem de frivillige på Ski-VM i 2025 faktisk ble, og hvilke motiver de hadde for å engasjere seg. Et alternativ her er å kombinere kvantitative og kvalitative metoder, for å få en mer helhetlig forståelse av de frivillige og deres motiver. Tilsvarende vil det være hensiktsmessig å følge opp denne studien, og undersøke hvordan organisasjonskomiteen til Ski-VM lykkes med ambisjonen om å rekruttere neste generasjon frivillige. Hvordan ble de unge rekruttert til mesterskapet, og hva motiverte dem til å bli med som frivillig? Ettersom det eksisterer et stort datamateriale fra Ski-VM i Oslo 2011, kan en annen innfallsvinkel være å sammenligne disse med frivillighetsdata fra Ski-VM i Trondheim 2025. Hva har endret seg på disse 14 årene?

Referanseliste

- Atkinson, P. (2015). *For ethnography*. SAGE.
- Bourdieu, P. (1983). The Forms of Capital. I J. C. Richardson (Red.), *Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education* (s. 241-258). Greenwood Press.
https://home.iitk.ac.in/~amman/soc748/bourdieu_forms_of_capital.pdf
- Bourdieu, P. & Wacquant, L. J. D. (1993). *Den kritiske ettertanke: grunnlag for samfunnsanalyse* (B. K. Nicolaysen, Overs.). Samlaget. (Opprinnelig utgitt 1991).
- Bourdieu, P. (2006a). Habitus og livsstilenes rom. *Agora*, 24(1-2), 74-111.
<https://doi.org/10.18261/ISSN1500-1571-2006-01-02-0>
- Bourdieu, P. (2006b). Kapitalens former. *Agora*, 24(1-2), 5-26.
<https://doi.org/10.18261/ISSN1500-1571-2006-01-02-02>
- Brady, H. E., Schlozman, K. L. & Verba, S. (1999). Prospecting for participants: Rational expectations and the recruitment of political activists. *American Political Science Review*, 93(1), 153-168. <https://doi.org/10.2307/2585767>
- Braun, V. & Clarke, V. (2022). *Thematic analysis: a practical guide*. SAGE.
- Chacòn, F., Pérez, T., Flores, J. & Vecina, M. L. (2010). MOTIVES FOR VOLUNTEERING: CATEGORIZATION OF VOLUNTEERS' MOTIVATIONS USING OPEN-ENDED QUESTIONS. *Psychosocial Intervention*, 19(3), 213-222.
<https://doi.org/10.5093/in2010v19n3a2>
- Clary, E. G., Snyder, M., Ridge, R. D., Copeland, J., Stukas, A. A., Haugen, J. & Miene, P. (1998). Understanding and assessing the motivations of volunteers: a functional approach. *Journal of personality and social psychology*, 74(6), 1516-1530.
<https://doi.org/10.1037/0022-3514.74.6.1516>
- Coyne, B. S. & Coyne, E. J. (2001). Getting, keeping and caring for unpaid volunteers for professional golf tournament events. *Human Resource Development International*, 4(2), 199-216. <https://doi.org/10.1080/13678860121999>
- Creswell, J. W. & Creswell, J. D. (2018). *Research design: qualitative, quantitative & mixed methods approaches*. (5th ed.). SAGE.
- Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora (NESH). (2021). Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap og humaniora.
<https://www.forskningsetikk.no/globalassets/dokumenter/4-publikasjoner-som-pdf/forskningsetiske-retningslinjer-for-samfunnsvitenskap-og-humaniora>
- Downward, P., Lumsdon, L. & Ralston, R. (2005). Gender differences in sports event volunteering: Insights from Crew 2002 at the XVII Commonwealth Games. *Managing Leisure*, 10(4), 219-236. <https://doi.org/10.1080/13606710500348086>
- Farrell, J. M., Johnston, M. E. & Twynam, G. D. (1998). Volunteer motivation, satisfaction, and management at an elite sporting competition. *Journal of sport Management*, 12(4), 288-300. <https://doi.org/10.1123/jsm.12.4.288>
- Frivillighet Norge. (2022). *Frivillighetsbarometer 2022*.
<https://www.frivillighetnorge.no/rapport/frivillighetsbarometeret/frivillighetsbarometer-2022/>
- Granovetter, M. (1973). The Strength of Weak Ties. *American Journal of Sociology*, 78(6), 1360-1380. <https://doi.org/10.1086/225469>
- Granovetter, M. (1974). *Getting a job. A study of contacts and careers* (2nd ed.). University of Chicago Press.
- Grix, J. (2002). Introducing students to the generic terminology of social research. *Politics*, 22(3), 175-186. <https://doi.org/10.1111/1467-9256.00173>

- Haski-Leventhal, D., Cnaan, R. A., Handy, F., Brudney, J. L., Holmes, K., Hustinx, L., Kang, C., Kassam, M., Meijs, L. C. P. M., Ranade, B., Yamauchi, N., Yeung, A. B. & Zrinscak, S. (2008). Students' Vocational Choices and Voluntary Action: A 12-Nation Study. *Voluntas*, 19(1/21), 1-21. Students' vocational choices and voluntary action: A 12-nation study. <https://doi.org/10.1007/s11266-008-9052-1>
- Handy, F., Cnaan, R. A., Hustinx, L., Kang, C., Brudney, J. L., Haski-Leventhal, D., Holmes, K., Meijs, L. C. P. M., Pessi, A. B., Ranade, B., Yamauchi, N. & Zrinscak, S. (2009). A Cross-cultural examination of student volunteering: Is it all about résumé building? *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly*, 39(3), 498-523. <https://doi.org/10.1177/0899764009344353>
- Hanstad, D. V. (2012). Mesterskapet med de store kontrastene. Hva er arven etter Ski-VM i Oslo? I D. V. Hanstad (Red.), *Ski-VM 2011: Planlegging og gjennomføring* (s. 7-27). Akilles.
- Hanstad, D. V. (2014). *Arrangementsledelse: Initiativ, planlegging, gjennomføring og evaluering*. Akilles.
- Hanstad, D. V. (2017). De frivillige: Jakten på de unge. I D. V. Hanstad & J. H. Lesjø (Red.), *Ungdoms-OL på Lillehammer: Barneskirenn eller olympisk innovasjon?* (s. 89- 110). Akilles.
- Holmes, K. (2014). 'It fitted in with your lifestyle': an investigation into episodic volunteering in the tourism sector. *Annals of Leisure Research*, 17(4), 445-459. <https://doi.org/10.1080/11745398.2014.965183>
- Hustinx, L. & Lammertyn, F. (2003). Collective and reflexive styles of volunteering: A sociological modernization perspective. *Voluntas: International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations*, 14(2), 167- 187. <https://doi.org/10.1023/A:1023948027200>
- Hustinx, L. (2010). Institutionally individualized volunteering: Toward a late modern reconstruction. *Journal of Civil Society*, 6(2), 165-179. <https://doi.org/10.1080/17448689.2010.506381>
- Kunnskapsdepartementet. (2017). *Overordnet del – verdier og prinsipper for grunnopplæringen*. Fastsatt av forskrift med kongelig resolusjon. Læreplanverket for Kunnskapsløftet 2020. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/verdier-og-prinsipper-for-grunnopplaringen/id2570003/>
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2015). *Det kvalitative forskningsintervjuet*. (3. utg.). Gyldendal.
- Lorentzen, H. (2004). *Fellesskapets fundament: Sivilsamfunnet og individualismen*. Pax.
- Lorentzen, H. & Dugstad, L. (2011). *Den norske dugnaden: Historie, kultur og felleskap*. Høyskoleforlaget.
- Love, A., Hardin, R. L., Koo, G. -Y. & Morse, A. (2011). Effects of motives on satisfaction and behavioral intentions of volunteers at a PGA tour event. *International Journal of Sport Management*, 12(1), 86-101. <https://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2458102>
- Musick, M. A. & Wilson, J. (2008). *Volunteers: A social profile*. Indiana University Press.
- Pauline, G. & Pauline, J. S. (2009). Volunteer motivation and demographic influences at a professional tennis event. *Team Performance Management: An International Journal*, 15(3/4), 172-184. <https://doi.org/10.1108/13527590910964946>
- Robson, C. & McCartan, K. (2016). *Real World Research: a resource for users of social research methods in applied settings*. (4th ed.). John Wiley & Sons Ltd.
- Sand, T. S. (2012). Hvem var de frivillige under Ski-VM? I D. V. Hanstad (Red.), *Ski-VM 2011: Planlegging og gjennomføring* (s. 131- 156). Akilles.
- Selle, P. & Øymyr, B. (1995). *Frivillig organisering og demokrati: det frivillige organisasjonssamfunnet endrar seg 1940-1990*. Det Norske Samlaget.
- Silverman, D. (2014). *Interpreting Qualitative Data*. (5th ed.). SAGE.

- Silverman, D. (2017). How was it for you? The Interview Society and the irresistible rise of the (poorly analyzed) interview. *Qualitative research*, 17(2), 144-158. <https://doi.org/10.1177/1468794116668231>
- Sirris, S. (2023). *Frivillighet og ledelse av frivillige*. Cappelen Damm.
- Skirstad, B., & Hanstad, D. V. (2013). Gender matters in sport event volunteering. *Managing Leisure*, 18(4), 316-330. <https://doi.org/10.1080/13606719.2013.809188>
- Statistisk sentralbyrå. (2020). Nordmenn legger ned frivillig innsats verdt 78 milliarder. <https://www.ssb.no/nasjonaltregnskap-og-konjunkturer/artikler-og-publikasjoner/nordmenn-legger-ned-frivillig-innsats-verdt-78-milliarder>
- Stukas, A. A., Worth, K. A., Clary, E. G. & Snyder, M. (2009). The Matching of Motivations to Affordances in the Volunteer Environment: An Index for Assessing the Impact of Multiple Matches on Volunteer Outcomes. *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly*, 38(1), 5-28. <https://doi.org/10.1177/0899764008314810>
- Thagaard, T. (2018). *Systematikk og innlevelse: en innføring i kvalitative metoder*. (5. utg.). Fagbokforlaget.
- Tjora, A. (2017). *Kvalitative forskningsmetoder i praksis*. (3. utg.). Gyldendal akademisk.
- Trondheim 2025. (u.å.-a). *Frivillig*. <https://trondheim2025.no/frivillig/>
- Trondheim 2025. (u.å.-b). *Samarbeidsavtale mellom Norges Skiforbund og Trondheim kommune vedrørende roller og ansvar etter tildeling av Ski-VM Nordisk 2025 i Granåsen, Trondheim*. [Dokument] <https://trondheim2025.no/wp-content/uploads/2023/02/Avtaler-samlet.pdf>
- Trondheim 2025. (u.å.-c). *Åpent møte om Ski- VM Trondheim 2025*. [Lysarkpresentasjon]. <https://trondheim2025.no/wp-content/uploads/2022/04/ski-vm-digitalt-mote-april-2022.pdf>
- Verba, S., Schlozman, K. L. & Brady, H. E. (1995). *Voice and Equality. Civic Voluntarism in American Politics*. Harvard University Press.
- Wahyuni, D. (2012). The research design maze: Understanding paradigms, cases, methods and methodologies. *Journal of applied management accounting research*, 10(1), 69-80. <https://ssrn.com/abstract=2103082>
- Williams, P. W., Dossa, K. B. & Tompkins, L. (1995). Volunteerism and special event management: A case study of Whistler's Men's World Cup of Skiing. *Festival Management and Event Tourism*, 3(2), 83-95.
- Wollebæk, D. & Selle, P. (2002). *Det nye organisasjonssamfunnet: demokrati i omforming*. Fagbokforlaget.
- Wollebæk, D. & Selle, P. (2005). Hvorfor studere sosial kapital i Norge? *Tidsskrift for Samfunnsforskning*, 46(2), 221-235. <https://doi.org/10.18261/ISSN1504-291X-2005-02-05>
- Wollebæk, D. & Sivesind, K. H. (2010). *Fra folkebevegelse til filantropi? Frivillig innsats i Norge 1997- 2009*. (Rapport 2010:3). Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor. <https://samfunnsforskning.brage.unit.no/samfunnsforskning-xmlui/handle/11250/177668>
- Wollebæk, D. & Seggaard, S. B. (2011). *Sosial kapital i Norge*. Cappelen Damm.
- Wollebæk, D., Skirstad, B. & Hanstad, D. V. (2012). Between two volunteer cultures: Social composition and motivation among volunteers at the 2010 test event for the FIS Nordic World Ski Championships. *International Review for the Sociology of Sport*, 49(1), 22-41. <https://doi.org/10.1177/1012690212453355>
- Wollebæk, D., Sætrang, S. & Fladmoe, A. (2015). *Betingelser for frivillig innsats: Motivasjon og kontekst*. (Rapport 2015: 1). Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor. <https://samfunnsforskning.brage.unit.no/samfunnsforskning-xmlui/handle/11250/2442819>

Aakvaag, G. C. (2008). *Moderne sosiologisk teori*. Abstrakt forlag.

Vedlegg

Vedlegg 1: Intervjuguide for unge frivillige

Vedlegg 2: Intervjuguide for nøkkelinformant

Vedlegg 3: Informasjonsskriv og samtykkeerklæring til unge frivillige

Vedlegg 4: Informasjonsskriv og samtykkeerklæring til nøkkelinformant

Vedlegg 5: Godkjente søknader fra Sikt

Vedlegg 1

INTERVJUGUIDE: Frivillige på idrettsarrangement

- **Informert om studien og samtykkeerklæring**

1. Innledning og interesser

- Kan du fortelle litt om deg selv?
 - Alder, utdanning eller yrke ...
- Kan du fortelle litt om hva du interesserer deg for?
 - Hvilke organiserte fritidsaktiviteter har du drevet i barndom og ungdom?
- Hvilken tilknytning har du til idrett?
 - Trener, utøver, verv?
 - Er du medlem av et idrettslag? Hvilket?
- På hvilke idrettsarrangement har du arbeidet som frivillig?
- På hvilken måte ser du en sammenheng mellom din interesse for idrett og deltakelsen som frivillig? Utdyp
- Arbeider du frivillig også i andre organisasjoner innenfor eller utenfor idretten?
 - Hvilke og hvilken rolle har du?
 - Hvordan vil du sammenligne deltakelsen som frivillig på dette idrettsarrangementet med dine andre frivillige verv?

2. Arbeidsoppgaver og opplæring

- Hvordan ble du frivillig?
 - Rekruttert, bekjente, sosiale medier ...
- Hvilken seksjon(er) arbeidet du i?
- Hvilke oppgave(r) hadde du i arrangementet? Utdyp
 - Utfordrende?
- Hvordan ble du tildelt seksjon og oppgave(r)?
- Hvordan opplevde du arbeidet?
 - Hvordan opplevde du samarbeidet med seksjonen/ gruppen din?
- Hvilke forventninger hadde du til oppgaven(e) og seksjonen?
 - Hvordan ble forventningene møtt/ ikke møtt?
- Hvordan føler du deg ivaretatt av arrangør/ ledelsen under arrangementet?
 - Informasjon, kommunikasjon, ...
- Hvilken opplæring fikk du i forkant av arrangementet?
 - Hvordan opplevde du opplæringen?

3. Frivillig arbeid

- Hvordan vil du beskrive din innsats som frivillig?
- Hvor viktig føler du at dere frivillige var for gjennomføringen av konkurransene/ arrangementet?

4. Motiver

- Hvorfor valgte du å delta som frivillig på arrangementet?
 - Sosiale årsaker, selvfølelse, CV, instrumentelle årsaker ...
- Hvilke motiver tror du andre i frivillighetskorpset hadde for å delta som frivillig?
- Hvordan trivdes du med å være frivillig?
- Hva betydde det for deg å bli kjent med andre frivillige?

Dersom frivillig ikke ble kjent med noen:

- Hvordan opplevde du det å ikke ble kjent med noen?
- Hvilken mulighet hadde du til å se konkurransene når du arbeidet som frivillig?
 - Opplevde du dette som viktig for din deltakelse som frivillig?
- Hva oppnådde du med å arbeide frivillig?
- Hvilke erfaringer tar du med deg fra det frivillige arbeidet?
- Hva var målet med deltakelsen som frivillig?
 - Hvordan føler du at forventningene til deltakelsen som frivillig ble oppfylt?
- Hvilken goder eller fordeler opplevde du ved frivillighetsdeltagelsen?
- Opplevde du noen negative konsekvenser/ kostnader ved frivillighetsdeltagelsen? (tid, transport, mat og bekledning ...)
 - Hvordan opplevde du eventuelt disse?

5. Avslutning

- Tenker du at du vil være frivillig på idrettsarrangement også i fremtiden?
- Hvilke faktorer anser du som viktige for at du skal delta som frivillig på andre idrettsarrangement også i framtiden?
 - Hvordan håper du det blir da?
 - Hva ønsker du at er annerledes?
- Ønsker du å legge til noe mer?
- Er det greit jeg kontakter deg dersom jeg har flere spørsmål?

Tusen takk for at du tok deg tid til intervjuet!

Vedlegg 2

INTERVJU: VM organisasjonen

- **Informere om studien og samtykkeerklæring**

1. Innledning

- Kan du forteller litt om ski- VM Trondheim 2025 og din rolle i VM organisasjonen?
 - Når, antall utøvere, konkurranser, antall tilskuere ...
 - Hvilke mål har du for arrangementet?
- Hvor er VM organisasjonen i planleggingsprosessen?
- Hvilke arrangement er planlagt frem mot VM 2025?

2. Rekrutteringsplan frivillige

- Hvor mange frivillige trengs til ski- VM 2025?
- Hvem ønsker dere som frivillig til ski- VM 2025?
- Kan du forteller litt om hvordan VM organisasjonen arbeider med å rekruttere frivillige?
 - Nyhetsbrev, sosiale medier, møter (fysisk/ digitalt), idrettslag, ulike prosjekter ...
- Hvordan/ hvor kan man melde seg som frivillig?
 - Søke via internett ...
- Hvordan ligger VM organisasjonen an i rekrutteringsprosessen av frivillige?
- Hvilke goder eller fordeler får frivillige ved å delta under ski- VM 2025?
 - Mat, funksjonærbekledning, attest, opplevelse for livet ...

3. Kompetanse og opplæring

- Hvilke ulike kompetanser trengs i frivillighetsmannskapet?
 - Hvordan arbeider dere for å rekruttere frivillige med kompetansen som kreves?
 - Hvordan arbeider dere med å delegere ulike oppgaver?
 - Hvordan finne frivillige som skal ha en lederfunksjon?
- Hvilke tanker har organisasjonen rundt opplæring av de frivillige?
 - Hvem har ansvar for opplæringen og hvordan skal denne foregå?
- Hvordan tenker organisasjonen rundt informasjonsflyt og kommunikasjon med de frivillige?
 - Elektronisk portal, frivillighets håndbok ...

4. Rekrutteringskonsept unge frivillige?

- Har dere noen inntrykk av alderssammensetning og/ eller erfaring blant de frivillige som så langt er rekruttert?
- Hvordan arbeider dere med å engasjere unge frem mot ski- VM 2025?
- Hvordan involverer dere skoler og universitet i arbeidet mot ski- VM 2025?
- Hvilke rekrutteringsstrategier retter seg mot unge frivillige?
 - Sosiale medier, tilby attest, mentor program ...
- Hvilke motiver tror dere unge frivillige har for sin deltagelse?

- Hva gjør VM organisasjonen for å treffe disse motivene?
 - Kunnskap/ kompetanse, bygge CV? Idrettsinteresse? Annet?
- Er det planlagt noen prosjekter eller program som retter seg mot unge frivillige?
 - Idrettsforbundets konsept «ung leder»?
 - UNG- frivillig fond – noe ski- VM 2025 vil benytte seg av?
 - Mentorprogram for unge frivillige?
- Hvordan tenker organisasjonen i forhold til unge frivillig og junior VM 2026?
- Hvordan ønsker dere å involvere unge frivillige i ulike lederfunksjoner?
 - Har du eksempler?

5. Avslutning

- Hvordan arbeider organisasjonen for å nå målsetningen om å rekruttere en ny generasjon frivillige? Og hvilke faktorer tror du er viktig for at de skal komme tilbake til arrangement også i framtiden?
- Ønsker du å legge til noe mer?
- Er det greit jeg kontakter deg dersom jeg har flere spørsmål?

Forespørsel om å delta i forskningsprosjektet tilknyttet masteroppgave om

”Motiver for frivillighet på idrettsarrangement”

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å få en større forståelse av unges motiver for å delta som frivillig på idrettsarrangementer. Dette vil bli knyttet opp mot ski- VM i Trondheim 2025, for å undersøke organisasjonens strategier for å rekruttere en ny generasjon frivillige. I dette skrevet gir jeg deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Bakgrunn og formål

Mitt navn er Ingeborg Dokken Kristiansen og jeg studerer lektor i kroppsøving og idrettsfag ved Norges teknisk naturvitenskapelige universitet (NTNU). Jeg er nå inne i mitt siste semester av et femårig utdanningsløp, og skriver i den forbindelse en masteroppgave som mitt avslutningsprosjekt.

Det er i arbeidet med oppgaven ønskelig å komme i kontakt med personer mellom 18 og 30 år som tidligere har deltatt og/ -eller skal delta som frivillig på et idrettsarrangement. Dersom du passer til beskrivelsen er du verdifull for min studie, hvor jeg ønsker å intervju deg for å få en bedre forståelse av hvordan du reflekterer rundt dine og andres motiver for å engasjere seg som arrangementsfrivillig. Intervjuet har en varighet på 30 til 40 minutter, og dersom du samtykker til det vil det benyttes en lydopptaker for å registrere innsamlede data. Av den grunn bør det være forholdsvis stille der intervjuet gjennomføres. Vi kan sammen avtale passende tid og sted for intervjuet.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Lektorutdanningen for kroppsøving og idrettsfag ved NTNU er ansvarlig for prosjektet. Faglig veileder er Arve Hjelseth (arve.hjelseth@ntnu.no).

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Du får spørsmål om å delta i prosjektet ettersom du tidligere har deltatt som frivillig på idrettsarrangement. Totalt ønsker jeg rundt åtte informanter til prosjektet.

Frivillig deltakelse

Deltagelsen som informant i prosjektet er frivillig, og du kan når som helst trekke ditt samtykke uten videre begrunnelse eller negative konsekvenser. Dersom du velger å trekke seg, vil alle dine personopplysninger bli slettet. Jeg er interessert i å høre din historie og dine tanker rundt deltakelsen som frivillig- det finnes ingen riktige eller gale svar.

Hva skjer med informasjonen om deg?

Som deltager i prosjektet har du i henhold til personopplysningsloven rett til innsyn, retting og sletting av opplysninger om deg. Som informant har du rett til å be om en kopi av opplysningene jeg behandler om deg og det transkriberte intervjuet. I tillegg til dette har du rett til å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger. Alle identifiserbare personopplysninger vil behandles konfidensielt i samsvar med personvernregelverket. Dette innebærer at personopplysninger anonymiseres før de brukes videre i arbeidet, og at du som deltaker vil forbli helt anonym. Alle personopplysninger vil lagres på en sky beskyttet med passord, og vil kun brukes til prosjektes formål.

Det er kun jeg (Ingeborg Dokken Kristiansen, lektorstudent i kroppsøving og idrettsfag, NTNU) og eventuelt min faglige veileder Arve Hjelseth (Førsteamanuensis i idretts sosiologi ved institutt for sosiologi og statsvitenskap, NTNU) som vil ha tilgang til personopplysninger som blir gitt i intervjuene. Masterprosjektet er planlagt ferdigstilt 6. juni 2023, og etter prosjektslutt vil alle personopplysninger, samt lydopptak slettes.

Hva gir meg rettigheter til å behandle personopplysninger om deg?

Jeg behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

Ytterligere informasjon

Hvis du ønsker å delta, har ytterligere spørsmål i forbindelse med prosjektet, ønsker å vite mer om eller benytte deg av dine rettigheter kan jeg og min veileder kontaktes på e- post eller telefon:

- Ingeborg Dokken Kristiansen (e-post: ingebodk@stud.ntnu, tlf: 97989254), masterstudent.
- Arve Hjelseth (e-post: arve.hjelseth@ntnu.no, tlf: 97603162), faglig veileder.

På oppdrag fra NTNU har Sikt – Kunnskapssektorens tjenesteleverandør vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvis du har spørsmål knyttet til vurderingen som er gjort av personverntjenestene fra Sikt, kan du ta kontakt via:

- Epost: personverntjenester@sikt.no eller telefon: 73 98 40 40.

Med vennlig hilsen

Ingeborg Dokken Kristiansen

ingebodk@ntnu.no

97989254

NTNU, Trondheim

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og gjort meg kjent med opplysningene som står i informasjonsskrivet knyttet til masterprosjektet om «Motiver for frivillighet på idrettsarrangement», og fått anledning til å stille spørsmål.

Jeg er kjent med at det er frivillig å delta i prosjektet, og at jeg når som helst kan trekke mitt samtykke og få opplysningene om meg slettet umiddelbart.

Jeg er kjent med at opplysningene om meg behandles konfidensielt og at jeg vil bli anonymisert.

Jeg samtykker til:

- å delta som informant i masterprosjektet gjennom et intervju.

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet 6. juni 2023

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Forespørsel om å delta i forskningsprosjektet tilknyttet masteroppgave om

”Motiver for frivillighet på idrettsarrangement”

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å få en større forståelse av unges motiver for å delta som frivillig på idrettsarrangementer. Dette vil bli knyttet opp mot ski- VM i Trondheim 2025, for å undersøke organisasjonens strategier for å rekruttere en ny generasjon frivillige. I dette skrivet gir jeg deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Bakgrunn og formål

Mitt navn er Ingeborg Dokken Kristiansen og jeg studerer lektor i kroppsøving og idrettsfag ved Norges teknisk naturvitenskapelige universitet (NTNU). Jeg er nå inne i mitt siste semester av et femårig utdanningsløp, og skriver i den forbindelse en masteroppgave som mitt avslutningsprosjekt.

Det er i arbeidet med oppgaven ønskelig å komme i kontakt med personer i organisasjonskomiteen for ski- VM i Trondheim i 2025. Dersom du passer til beskrivelsen er du verdifull for min studie, hvor jeg ønsker å intervju deg for å få en bedre forståelse av hvordan organisasjonen arbeider med å rekruttere unge frivillige. Intervjuet har en varighet ca. 40 minutter, og dersom du samtykker til det vil det benyttes en lydopptaker for å registrere innsamlede data. Av den grunn bør det være forholdsvis stille der intervjuet gjennomføres. Vi kan sammen avtale passende tid og sted for intervjuet.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Lektorutdanningen for kroppsøving og idrettsfag ved NTNU er ansvarlig for prosjektet. Faglig veileder er Arve Hjelseth (arve.hjelseth@ntnu.no).

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Du får spørsmål om å delta i prosjektet ettersom du er ansatt i organisasjonskomiteen for ski- VM i Trondheim i 2025. Jeg ønsker en eller to informanter fra organisasjonen, og åtte informanter som har deltatt som frivillige på idrettsarrangement til prosjektet.

Frivillig deltakelse

Deltagelsen som informant i prosjektet er frivillig, og du kan når som helst trekke ditt samtykke uten videre begrunnelse eller negative konsekvenser. Dersom du velger å trekke seg, vil alle dine personopplysninger bli slettet.

Hva skjer med informasjonen om deg?

Som deltager i prosjektet har du i henhold til personopplysningsloven rett til innsyn, retting og sletting av opplysninger om deg. Som informant har du rett til å be om en kopi av opplysningene jeg behandler om deg og det transkriberte intervjuet. I tillegg til dette har du rett til å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger. Alle identifiserbare personopplysninger vil behandles konfidensielt i samsvar med personvernregelverket. Dette innebærer at personopplysninger anonymiseres før de brukes videre i arbeidet, og at du som deltaker vil forbli helt anonym. Alle personopplysninger vil lagres på en sky beskyttet med passord, og vil kun brukes til prosjektes formål.

Det er kun jeg (Ingeborg Dokken Kristiansen, lektorstudent i kroppsøving og idrettsfag, NTNU) og eventuelt min faglige veileder Arve Hjelseth (Førsteamanuensis i idretts sosiologi ved institutt for sosiologi og statsvitenskap, NTNU) som vil ha tilgang til personopplysninger som blir gitt i intervjuene. Masterprosjektet er planlagt ferdigstilt 6. juni 2023, og etter prosjektslutt vil alle personopplysninger, samt lydopptak slettes.

Hva gir meg rettigheter til å behandle personopplysninger om deg?

Jeg behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

Ytterligere informasjon

Hvis du ønsker å delta, har ytterligere spørsmål i forbindelse med prosjektet, ønsker å vite mer om eller benytte deg av dine rettigheter kan jeg og min veileder kontaktes på e- post eller telefon:

- Ingeborg Dokken Kristiansen (e-post: ingebodk@stud.ntnu, tlf: 97989254), masterstudent.
- Arve Hjelseth (e-post: arve.hjelseth@ntnu.no, tlf: 97603162), faglig veileder.

På oppdrag fra NTNU har Sikt – Kunnskapssektorens tjenesteleverandør vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvis du har spørsmål knyttet til vurderingen som er gjort av personverntjenestene fra Sikt, kan du ta kontakt via:

- Epost: personverntjenester@sikt.no eller telefon: 73 98 40 40.

Med vennlig hilsen

Ingeborg Dokken Kristiansen

ingebodk@ntnu.no

97989254

NTNU, Trondheim

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og gjort meg kjent med opplysningene som står i informasjonsskrivet knyttet til masterprosjektet om «Motiver for frivillighet på idrettsarrangement», og fått anledning til å stille spørsmål.

Jeg er kjent med at det er frivillig å delta i prosjektet, og at jeg når som helst kan trekke mitt samtykke og få opplysningene om meg slettet umiddelbart.

Jeg er kjent med at opplysningene om meg behandles konfidensielt og at jeg vil bli anonymisert.

Jeg samtykker til:

- å delta som informant i masterprosjektet gjennom et intervju.

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet 6. juni 2023

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

[Meldeskjema](#) / [Motiver for frivillighet på idrettsarrangement](#) / Vurdering

Vurdering av behandling av personopplysninger

Referansenummer

390758

Vurderingstype

Automatisk

Dato

02.02.2023

Prosjektittel

Motiver for frivillighet på idrettsarrangement

Behandlingsansvarlig institusjon

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet / Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap (SU) / Institutt for sosiologi og statsvitenskap

Prosjektansvarlig

Arve Hjelseth

Student

Ingeborg Dokken Kristiansen

Prosjektperiode

31.01.2023 - 06.06.2023

Kategorier personopplysninger

Alminnelige

Lovlig grunnlag

Samtykke (Personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a)

Behandlingen av personopplysningene er lovlig så fremt den gjennomføres som oppgitt i meldeskjemaet. Det lovlige grunnlaget gjelder til 06.06.2023.

[Meldeskjema](#)

Grunnlag for automatisk vurdering

Meldeskjemaet har fått en automatisk vurdering. Det vil si at vurderingen er foretatt maskinelt, basert på informasjonen som er fylt inn i meldeskjemaet. Kun behandling av personopplysninger med lav personvernulempe og risiko får automatisk vurdering. Sentrale kriterier er:

- De registrerte er over 15 år
- Behandlingen omfatter ikke særlige kategorier personopplysninger;
 - Rasemessig eller etnisk opprinnelse
 - Politisk, religiøs eller filosofisk overbevisning
 - Fagforeningsmedlemskap
 - Genetiske data
 - Biometriske data for å entydig identifisere et individ
 - Helseopplysninger
 - Seksuelle forhold eller seksuell orientering
- Behandlingen omfatter ikke opplysninger om straffedommer og lovovertridelser
- Personopplysningene skal ikke behandles utenfor EU/EØS-området, og ingen som befinner seg utenfor EU/EØS skal ha tilgang til personopplysningene
- De registrerte mottar informasjon på forhånd om behandlingen av personopplysningene.

Informasjon til de registrerte (utvalgene) om behandlingen må inneholde

- Den behandlingsansvarliges identitet og kontaktopplysninger
- Kontaktopplysninger til personvernombudet (hvis relevant)
- Formålet med behandlingen av personopplysningene
- Det vitenskapelige formålet (formålet med studien)
- Det lovlige grunnlaget for behandlingen av personopplysningene
- Hvilke personopplysninger som vil bli behandlet, og hvordan de samles inn, eller hvor de hentes fra
- Hvem som vil få tilgang til personopplysningene (kategorier mottakere)
- Hvor lenge personopplysningene vil bli behandlet
- Retten til å trekke samtykket tilbake og øvrige rettigheter

Vi anbefaler å bruke vår [mal til informasjonsskriv](#).

Informasjonssikkerhet

Du må behandle personopplysningene i tråd med retningslinjene for informasjonssikkerhet og lagringsguider ved behandlingsansvarlig institusjon. Institusjonen er ansvarlig for at vilkårene for personvernforordningen artikkel 5.1. d) riktighet, 5. 1. f) integritet og konfidensialitet, og 32 sikkerhet er oppfylt.

[Meldeskjema](#) / [Motiver for frivillighet på idrettsarrangement](#) / Vurdering

Vurdering av behandling av personopplysninger

Referansenummer

390758

Vurderingstype

Automatisk

Dato

05.06.2023

Prosjektittel

Motiver for frivillighet på idrettsarrangement

Behandlingsansvarlig institusjon

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet / Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap (SU) / Institutt for sosiologi og statsvitenskap

Prosjektansvarlig

Arve Hjelseth

Student

Ingeborg Dokken Kristiansen

Prosjektperiode

31.01.2023 - 04.07.2023

Kategorier personopplysninger

Alminnelige

Lovlig grunnlag

Samtykke (Personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a)

Behandlingen av personopplysningene er lovlig så fremt den gjennomføres som oppgitt i meldeskjemaet. Det lovlige grunnlaget gjelder til 04.07.2023.

[Meldeskjema](#)

Grunnlag for automatisk vurdering

Meldeskjemaet har fått en automatisk vurdering. Det vil si at vurderingen er foretatt maskinelt, basert på informasjonen som er fylt inn i meldeskjemaet. Kun behandling av personopplysninger med lav personvernulempe og risiko får automatisk vurdering. Sentrale kriterier er:

- De registrerte er over 15 år
- Behandlingen omfatter ikke særlige kategorier personopplysninger;
 - Rasemessig eller etnisk opprinnelse
 - Politisk, religiøs eller filosofisk overbevisning
 - Fagforeningsmedlemskap
 - Genetiske data
 - Biometriske data for å entydig identifisere et individ
 - Helseopplysninger
 - Seksuelle forhold eller seksuell orientering
- Behandlingen omfatter ikke opplysninger om straffedommer og lovovertridelser
- Personopplysningene skal ikke behandles utenfor EU/EØS-området, og ingen som befinner seg utenfor EU/EØS skal ha tilgang til personopplysningene
- De registrerte mottar informasjon på forhånd om behandlingen av personopplysningene.

Informasjon til de registrerte (utvalgene) om behandlingen må inneholde

- Den behandlingsansvarliges identitet og kontaktopplysninger
- Kontaktopplysninger til personvernombudet (hvis relevant)
- Formålet med behandlingen av personopplysningene
- Det vitenskapelige formålet (formålet med studien)
- Det lovlige grunnlaget for behandlingen av personopplysningene
- Hvilke personopplysninger som vil bli behandlet, og hvordan de samles inn, eller hvor de hentes fra
- Hvem som vil få tilgang til personopplysningene (kategorier mottakere)
- Hvor lenge personopplysningene vil bli behandlet
- Retten til å trekke samtykket tilbake og øvrige rettigheter

Vi anbefaler å bruke vår [mal til informasjonsskriv](#).

Informasjonssikkerhet

Du må behandle personopplysningene i tråd med retningslinjene for informasjonssikkerhet og lagringsguider ved behandlingsansvarlig institusjon. Institusjonen er ansvarlig for at vilkårene for personvernforordningen artikkel 5.1. d) riktighet, 5. 1. f) integritet og konfidensialitet, og 32 sikkerhet er oppfylt.

